Europos LIETUVIS

NR. 46 (325) LONDONAS 1953 LAPKRITIS 19 VII METAI

LAI DZIVO LATVIA!

BENDRO LIKIMO BROLIŠKAI LATVIŲ TAUTAI, ŠVENČIANT JOS NEPRIKLAUSOMYBĖS 35 METŲ SUKAKTĮ LINKIME TIEK ČIA TREMTYJE ESANTIEMS, TIEK VISAI LATVIŲ TAUTAI RYŽTINGAI IŠTVERTI SUNKIOJE KOVOJE UŽ SAVO KRAŠTO LAISVĘ!

MES JUNGIAMĖS KOVAI UŽ LATVIJOS LAISVĘ !

MUSSOLINI APIE VILNIU...

LENKO PASIKALBĖJIMAS SU MUSSOLINI...

LIETUVOS LENKIJOS REIKALAIS.

Lenkijos užsienių reikalų ministerijos pareigūnas Wladyslaw Guenther, rašydamas savo diplomatinės tarnybos atsiminimus pasakoja, kaip 1926 m. Mussolini jo teiravęsis apie Lietuvos — Lenkijos santykius.

Londone išeinąs lenkų savaitraštis „Wiadomosci" atspausdino W. Gunther'io straipsnį, kuriame prisiminimų autorius, tarp kita ko, šitaip rašo: „Pasiuntinį Kozickį 1926 m., lapkričio mėn. atšaukus, laikinai pasilikau pasiuntinybės vedėju. Tokiu titulu turėjau pakartotinai prisistatyti Mussoliniui ir Italijos karaliui.

Buvau tiek jau išprusęs italų kalboje, kad su Mussoliniu galėjau kalbėtis ne prancūziškai, bet itališkai, kuo, suprantama, jį nustebinau. Pokalbio metu Mussolini, savo iniciatyva, palietė tuo laiku aktualų Lenkijos — Lietuvos santykių klausimą. Jis gerai tuo reikalu orientavosi ir paprašė manęs jojo ministerijai, rytų departamentui, pristatyti visą medžiagą, liečiančią Lietuvą, kokią tik mūsų ministerija disponavo. Mussolinio domėjimasis Lietuva siekė tuos laikus, kai Romoje pasiuntiniu buvo August Zaleski, kuris jam išaiškinęs, kad geriausias būdas pakelti valstybę į galybių eiles — išplėtimas jos domėjimąsi dalykais, nesurištais beveik nei su jė. Iš čia ir Mussolinio sprendimas Ambasadorių Taryboje apie pripažinimą mūsų rytinių sienų, iš čia pirmoji Lenkijai paskola, siekianti 400 milionų zlotų, suteikta Italijos vyriausybės ir Banca Commerciale, iš čia taip pat jo numatymas tarpininkauti tarp Lenkijos ir Lietuvos".

W. Guenther'is toliau pasakoja savo įspūdžius, patirtus per audienciją pas karalių Emanuelį. Straipsnio pabaigoje prisiminimų autorius vėl rašo apie pasikalbėjimą su Mussoliniu, kuris, autoriaus žodžiais, pakartotinai teiravosi apie Lietuvą.

„Po kurio laiko, kai į mano vietą buvo paskirtas Tadas Romer, aš buvau keliamas į centrą, pietų skyriaus vedėju.

Keleta dienų prieš išvykstant man iš Romos, kada jau buvau įvykdęs tradicinių dviejų soldų įmetimą į Trevi fontaną, kad užtikrinus grįžimą į „amžinąjį miestą", buvau vėl pakviestas Palazzo Chigi rūmus. (Mussolinio buveinė). Pasirodė, kad Mussolini norėjo išnaudoti mano atšaukimą į Varšuvą ir dar kartą paliestį lietuvių — lenkų santykius, darydamas spaudimą būtinai Lenkijai ir Lietuvai susitarti. Norėdamas neklaidžioti bendruose posakiuose, kreipiausi į jį konkrečiu klausimu, ar jo, Mussolini, manymu, Lenkija turėtų padaryti Lietuvai nuolaidų, kas liečia Vilniaus reikalą. Į šį klausimą Mussolini negalėjo ar nenorėjo visiškai aiškiai atsakyti, slėpdamasis posakiu, kad geografinę poziciją tarp Lietuvos ir Lenkijos apibūdins derybų eiga. Šitoksai jo posakis man buvo suprantamas, kad Mussolini, domėdamasis lietuvių byla tarptautiniu požiūriu, nesiangažuoja' Vilniaus miestą palikti mūsų pusėje. Turėdamas šitai galvoje užtikrinau Mussolini, kad grįžęs į Varšuvą pakartosiu kam reikia, pažymėdamas, kaip svarbiu reikalu Mussolini laikąs lietuvių — lenkų klausimą."

Įdomu šiandien būtų sužinoti, kokią medžiagą tuo metu Lenkijos ambasada Romoje suteikė Mussoliniui apie Lietuvą?... Ko gera, nė kiek negeresnę, kaip ponia Smosarska (garsi Lenkijos filmų artistė), kritišku jos gyvenime metu gražiai priimta Kaune, nuvykusi Amerikon, laikraštininkams papasakojo iš pirsto iščiulptas apie Lietuvą ir lietuvius šmeižtus, „atsidėkodamą" už lietuvių paslaugas jos nelaimėje.

Br. Debikonis.

LIETUVIAI RASYTOJAI PASAULINEJE ENCIKLOPEDIJOJE

Kas gyvai domisi literatūra, tas tikrai apsidžiaugs, paėmęs į rankas Vienoje leidžiamą pasaulinės literatūros leksikoną („Die Weltliteratur", Verlag Bruder Hollinek, Wen 3, Steingasse 25). Tai turbūt iš viso pirmas tos rūšies leksikonas, apimąs visų tautų žymesniuosius rašytojus.

Lietuvis tuoj puls ieškoti straipsnelių iš lietuvių literatūros. Bet veltui jis vartys pirmuosius leksikono sąsiuvinius. Tik peržiūrėjęs iki K. radės, jis staiga užtiks „V. Krėvę". To sąsiuvinio viršelyje pažymėtame redakcijos narių tarpe randame mums gerai pažįstamą vardą—prof. dr. A. Maceiną, kurs paskutiniaisiais metais plačiai pagarsėjo ir sve timtaučių tarpe savo „Didžiojo Ink vizitoriaus" vokiškąja laida.

„E. L." korespondentas, atvykęs į Freiburgą, aplankė dr. A. Maceiną ir išklausinėjo apie jo darbą pasaulinės literatūros leksikono redakcinėje komisijoje.

— Liskite paklausti, pone Profesoriau, kaip čia atsitiko, jog straipsneliai apie lietuvių rašytojus prasideda „Krėve"?

— Minimas leksikonas jau buvo pradėtas leisti, kai jojo leidėjai kreipėsi į mane užklausdami, ar nesutikčiau bendradarbiauti ir užpildyti Lietuvą liečiančias skiltis, — atsakė kiek nusišypsojęs dr. A. Maceina. — Sutikau ir ėmiausi darbo. Bet kadangi keletas sąsiuvinių jau buvo pasirodę, teko pradėti nuo „Krėvės".

— Speciailai apie lietuvių literatūrą yra nemažai parašyta.

— Taip, maždaug 9 skiltys. Daviau mūsų literatūros apžvalgą pagal: epą, lyriką ir dramą.

— Ten, rodos, paminėti visi rašytojai?

— Didesniems rašytojams buvo galima skirti po straipsnelį nuo 1/2 iki 11/2 skilties.

— Kokie mūsų rašytojai bus atskirai paminėti? Apie Krėvę ir Lazdynų Pelėdą jau skaičiau.

— Jų sąrašas skamba taip: Aistis, Baltrušaitis, Baranauskas, Brazdžionis, Duonelaitis, Gustaitis, Jakštas (kaip kritikas), Kirša, Krėvė, Lazdynų Pelėda, Maironis, Neris, Putinas, Savickis, Sruoga, Šalkauskis (kaip kultūros filosofas), Šatrijos Ragana, Šeinius, Vaičiūlaitis, Vaižgantas, Vienuolis, Vydūnas.

— Bet kaip bus su paminėtais rašytojais iki K raidės?

— Jie pateks į papildomą sąsiuvinį, kurs bus išleistas ateinančiais metais. Šiuo metu jau spausdinamas sąsiuvinis su „Sruoga". Iki Kalėdų pasirodys likusieji sąsiuviniai.

— Tai bus tikrai didelis ir gražus leidinys.

— Leksikonas turės 3 tomus; kiekvienas tomas apie 600 pusl.

— Mums, lietuviams, be galo džiugu matyti, jog skiltys apie mūsų literatūrą neliko tuščios. Jums pone Profesoriau, tenka tik padėkoti ir palinkėti geros sėkmės tolimesniam darbui.

Ta pačia proga teko patirti, jog Freiburge leidžiamame „Der grosse Herder" lituanistikos, teologijos, filosofijos ir literatūros istorijos skiltis užpildo dr. Z. Ivinskis, padedamas dr. A. Maceinos. Taigi, ir šioje didelėje enciklopedijoje mes nebūsime per daug „nuskriausti".

J. Medaitis.

KRAŽIU TRAGEDIJA

(60 metų sukakčiai paminėti)

„Ir toly girdi vėl tą kruviną kirtį
Ant senutės suvargusio veido raukšlėto,
Ir širdy supranti, ką tau sako lietuvis
Sukruvintom lūpom mirdamas iš lėto".

V. Tamulaitis

Šių metų lapkričio mėnesio 21-22 dieną sueina 60 metų nuo skaudžiųjų Kražių įvykių. Jeigu gyventume laisvoj tėvynėj, be abejo ši sukaktis būtų švenčiama plačiausiu mastu. Dabar gi tebūna leista bent gyvai pri siminti anuos mūsų brolių karžygiškus žygius, pasiraginti būti drąsiais, neįveikiamais kovotojais už tikėjimą ir tėvynės laisvę, o esantiems gyviems dar Kražių įvykių dalyviams ir vėl kenčiantiems nuo to paties priešo, tebūna leista išreikšti pilną giliausios pagarbos jausmą.

LIETUVOS SUNAIKINIMO UŽMAČIOS.

Dabartinė lietuvių tautos tragedija ir jos naikinimas yra vienas iš pačių skaudžiausių ir kruviniausių bet kada ištikusių ją iki šiol nueitame jos kelyje. Jis yra tarsi dalis tos kietos grandinės pančiojusios ją: žy giuojančią tautai nužymėtu paskyrimo keliu. Atvertę istorijos lapus ma tysime, kaip jį, lyg anas Evangelijoj minimas keleivis, daug kartų buvo užpulta, parblokšta, sužeista ir apiplėšta.

Gilių žaizdų pararė priešas iš rytų įsiveržęs Lietuvon 1655 metais. Rusų kariuomenė užima Vilnių ir baisiai jį nusiaubia. Gražių bažnyčių miestas, per daugelį metų ramiai kaupęs visokias vertybes, tampa plėšimo ir naikinimo objektu. Godūs kareiviai nepaliko ramybėje nė karstuose gulinčių kaulų. Nebuvo jėgų sulaikyti priešą. Jis atslinko iki Kauno ir užėmė jį. Tuo tarpu kita Lietuvos dalis kraujavo nuo švedų kardo.

Po puššimčio metų (1702) Švedijos karalius Karolis XII su stipria kariuomene traukė per Lietuvą į Lenkiją, norėdamas pašalinti nuo sosto jos valdovą. Lietuva pavirsta dviejų kariuomenių grumtynių lauku. Vėl Žemaitija ir Kaunas ir Vilnius iškenčia visus karų žiaurumus. Tai didžiojo švedų karo laikotarpis.

Aštuonioliktojo šimtmečio pabaiga atneša tris padalinimus, po kurių mūsų krašte ilgam laikui įsirengia šeimininkauti rusai. Napoleono žygis tik laikinai pakeičia padėtį. Šis ilgalaikis Lietuvos pavergimas turi jau kitą charakterį. Romanovų dinastijos caraį siekia suvienyti visas slavų tautas, tvirtai įsitvirtinti rytų Europoje ir plėsti savo įtakos sferą į vakarus. Lietuvą jie palaikė irgi slaviška tauta. Šiam savo klaidingam tvirtinimui paremti graibstė beverčius argumentus, kad lietuviai praeityje ir savo raštus rašė slavų kalba, ir Lietuvos kunigaikščių dvaruose ją vartojo, ir dabar Lietuvos Statutas ir oficiali įstaigų dokumentinė kalba yra slaviška. Taigi Lietuva, jų teigimu, amžių bėgyje tik nurusėjo, ir reikia ją gražinti prie slaviškų tautų šeimos, neatskiriamai sujungti, su rusinti. Prasidėjo nuoseklus progresyvinis lietuvių tautos rusinimas .Jau Katerina II, absoliutizmo gerbėja ir vykdytoja, tuojau Lietuvoje visą valdžią paėmė į savo rankas, visas tarnybines vietas užpildė rusais valdininkais, daugelį Lietuvos karališkųjų ir bažnytinių žemių atidavė rusams generolams.

Po 1831 metų sukilimo dar paaštrinta priespauda. Tačiau griežtas rusų režimas sukėlė tik didesnę opoziciją. Žadinama tautinė dvasia, keliama noras nusikratyti okupantu. Nepasitenkinimas vis auga ir 1863 metais vėl išsiveržia sukilimu. To nepavykusio sukilimo vaisiai lietuvių tautai buvo labai kartūs. Sukilimą malšino žiaurus Vilniaus generalgubernatorius Muravjovas. Žmonės jį praminė kariku. Mat Vilniuje vienoje aikštėje pastatė kartuves, kur buvo kariami sugaudyti sukilėliai. Likviduoto sukilimo sąskaita pagal paties Muravjovo apskaičiavimą tokia: pakarta 129 žmonės, į priverčiamus sunkius darbus išsiųsta 972, Sibiran ištremta 1427, išgabenta į įvairias kitas Rusijos sritis 5625, kariuomenėn paimta ir areštuota 1209. Bet tai tik dalis nukentėjusių. Daug žuvo kautynėse, daugelis turėjo pabėgti iš savo krašto, daugelis patyrė skaudžių materialinių nuostolių. Po 1863 metų prasideda sunkiausi laikai Lietuvoje.

gai". Arba štai vėl kito augšto valdininko Vilniaus apygardos švietimo globėjo Kornilovo propozicija iš 1868 metų: „Mes turime rūpintis visais būdais silpninti katalikybę, paremti mūsų dvasininkus ir versti žmones priimti pravoslaviją" Šiuos ir panašius pasisakymus lydėjo veiks mai: bažnytinių turtų konfiskavimas, vienuolynų naikinimas, bažnyčių uždarynėjimas, mokyklų pavertimas rusiškomis, spaudos uždraudimas, kunigų pastoracinio darbo suvaržymas, religinių papročių naikinimas ir t.t. ir t.t. Per 60 metų laikotarpį (1832-1893) vien tik Žemaičių vyskupijoje buvo uždaryta 46

Lapkričio 23 d., Kariuomenės šventės dieną, Karo muziejaus sodelyje, pagerbdavome Nežinomąjį Karį.

TAUTA ATKAKLIAI PRIEŠINASI

Apsiskaičiavo iš karto plačiųjų Rusijos plotų valdovai ,manydami, kad uždėję Lietuvai sunkią priespaudos, rusinimo bei provoslavinimo leteną, greit ir lengvai galės užtroškinti jos savito ir laisvo gyvenimo siekį. Dalykas buvo kur kas sunkesnis, negu palaužti ribotų skaičiumi lietuvių fizinį pasipriešinimą. Ramioje žaliųjų Lietuvos laukų, kryžių saugomų sodybų žemėje susitiko du pasauliai — rytų ir vakarų, dvi tikybos, dvi kultūros. Įsivyravo lemtinga kova. Didžiulė imperija turėjo pakankamai žmonių ir visokių priemonių siekti užsibrėžtą tikslą... Prieš šį rytų kolosą, prieš kietą jo jėgą, lietuvis stovėjo beginklis, tačiau vidiniai tvirtas. Jis ir nelygioj kovoj galėjo laikytis semdamasis sau stiprybės iš praeities, iš tikėjimo ir tėvynės meilės šaltinių. Bažnyčios ir vienuolynai tuo laiku buvo vieni svarbiausių židinių lietuvio dvasiai kaitinti... Aki lesnieji rusiškieji administratoriai su siorrientavo padėtyje. Jie pastebėjo tas atsparumo tvirtoves ir nukreipė į jas savo sunkiuosius ginklus. Todėl šoko persekioti Katalikų Bažnyčią ir išvystyti smarkią rusinimo bei pravoslavinimo akciją. Pasipylė įvairūs potvarkiai, draudimai, įstatymai varžą ar naikiną bažnytines institucijas ir jų veikimą. Štai Vilniaus generalgubernatorius Muravjovas viename savo laiške carui Aleksandrui II dėstė: „Neprivalu niekada savęs klaidinti, ir reikia žinoti, kad kol katalikybė viešpataus krašte, kol valdžia nepadarys jos sau priklausomos... tol čia negalime būti tikri savo moralinės persvaros, nes čia visas politines aistras faktiškai uždega Romos katalikai kunivienuolynai nemaža parapijinių bažnyčių ir koplyčių.

Sudarytos sutartys tarp rusų vyriausybės ir popiežiaus (pav. 1847 m. ir 1882 m. konkordatai) tebuvo tik bereikšmiai dokumentai. Rusų valdžia nenorėjo laikytis to, ką sutartyse buvo pažadėjusi. Praktiškai rusų valdžia buvo visagalė visose srityse ir sauvaliavo, kaip norėjo.

Ilgą laiką Lietuvos vyskupai energingai gynė Bažnyčios ir tikinčiųjų reikalus. Prisiminkime čia tik vyskupą Motiejų Valančių, kurio visas ganytojavimo laikotarpis buvo viena iš tisa atkakli rezistencija. Su vyskupais ėjo išvien tikintieji. Teisingai pastebi kun. dr. K. Gečys savo knygoje KATALIKIŠKOJI LIETUVA sakydamas: „Jei per keturiasdešimt metų Lietuvos katalikai be spaudos, maldaknygių, mokyklų, darugijų, bauginami kartuvėmis, ištremimais, kalėjimais, piniginėmis baudomis, teisių atėmimu, nesutiko paklusniai nusilenkti prievartingai caro valdžiai, varu verčiami nesugarmėjo į stačiatikybę, tai čia visai žymių nuopelnų turėjo jų gilus religingumas ir iš jo plaukiąs klusnumas savo dvasios vadams".

(nukelta į psl. 6)

KARDINOLO GRIFFINO SVEIKINIMAS IR PADĖKA D. BRTANIJOS LIETUVIAMS

Westminsterio Arkivyskupas Kardinolas Griffiin'as, atsakydamas į 7-tojo DBLS atstovų Suvažiavimo sveikinimą, prisiuntė DBLS-gos Pirmininkui raštą, nuoširdžiai dėkodamas šio krašto lietuviams už tuos linkėjimus, kuriuos Visuotinis DB LS suvažiavimas yra jam persiuntęs.

KAUNO ARKIVYSKUPO METROPOLITO JUOZAPO SKVIRECKO LAIŠKAS DBLS PIRMININKUI IR VISIEMS ŠIO KRAŠTO LIETUVIAMS

Kauno Arkivyskupas J. Skvireckas, atsakydamas į DBLS Visuotinio Atstovų Suvažiavimo sveikinimą, rašo:

„Tamstos man atsiųstus asmeniškus ir D. Britanijos Lietuvių Sąjungos sveikinimus bei linkėjimus mano 80 metų sukakties proga, gavau ir širdingiausiai Tamstai ir visiems Anglijos Lietuviams dėkoju. Visagalis Dievas teatsilygina Tamstoms savo gausiomis malonėmis.

Tamstai, visiems Anglijos Lietuviams ir visiems Tamstų veikimo darbams ir pastangoms išlaikyti lietuvybę, siunčiu savo ganytojinį palaiminimą ir meldžiu Augščiausiojo globos.

Palankiausias Tamstoms Kristuje

Juozapas J. Skvireckas,
Kauno Arkivyskupas

PRANCŪZAI PRIEŠINASI EUROP. GYNYBOS PLANUI

Artėjant trijų didžiųjų laisvojo pasaulio valstybių konferencijai Bermundojė, kurioje be abejo bus paliestas Europos armijos klausimas, Prancūzijoje aštriai pasisakoma prieš vakarų Europos suvienijimo planus ir prieš vakarų Vokietijos apginklavimą. Šitokie prancūzų pasisakymai gali privesti prie dabartinės vyriausybės krizės.

GINKLAS GALINGESNIS UŽ ATOMĄ

„Colliers" žurnalas paskelbė Corneliaus Ryen straipsnį, apie taip vadinamus „nervų nuodus', moksliškai vadinamus „GB". Jis tvirtina, kad šie nuodai yra pavojingesni už atominę bombą. Nuodai yra bespalviai, beskoniai, bėkvapiai, pereito karo metu vokiečių išrasti.

Išlašinus tris lašus — žmogus miršta per 4 minutes. Įkvėpti garai žaibiškai paraližuoja nervų centrą. Ryen nepatiekė šitų nuodų formulės, bet tvirtinąs, kad jie labai pigiai pagamintį ir jų formulė gerai žinoma mokslininkams. Jis taip pat prileidžia, kad šitokius nuodus turinti pasigaminus Rusija.

MIRĖ PROFESORIUS JUOZAS ZUBKUS

Garsus savo metu chirurgas Nosies, Ausų ir Gerklės ligų klinikos direktorius, Vytauto Didžiojo Universiteto profesorius Juozas Zubkus spalio 26 dieną Čikagoje mirė, o spalio 31 dieną palaidotas.

Velionis buva dar jaunas vyras, vos apie 56 metų. Kaip mokslininkas ir savo srities specialistas turėjo gerą vardą ne tiktai Lietuvoje, bet ir už jos ribų. Vokietijoje naudojosi vokiečių specialistų pagarba ir respektu. Amerika jį sutiko nepalankiai. Joje būdamas profesorius trumpu laiku nusiminė ir palūžo. Neatlaikęs širdies susilpnėjimo, profesorius mirė visai nelauktai.

Prof. J. Zubkus paliko žmoną, Dailidaitę, ir dar besimokančius sūnų ir dukterį.

97 SKAITYTOJAI GYVENA D. BRITANIJOJE DAR **NERA ATSISKAITE** UZ SIUNCIAMA EUROPOS LIETUVI

Nesumokėję už šiuos metus, arba už metų dalį. labai prašomi atsilyginti, arba parašyti!

EUROPOS LIETUVIO Administracija.

PASKUTINE AVIACIJOS ŠVENTĖ

Vieną 1940 m. rugpjūčio rytą ats aviacijos kap. K. Rimas labai nuste bo sulaukęs sovietų divizijos vado adjutanto vizito. Dar daugiau jis nu stebo išgirdęs iš netikėto svečio pakvietimą aktyviai dalyvauti Kaune ruošiamoje sovietų šventėje. Nustebo, nes: sovietams okupavus Lietuvą, jis buvo vienas pirmųjų karinin kų paleistas į atsargą; nuo pirmosios okupacijos dienos Lietuvos lakūnams nebuvo ledžiama lankytis aerodromuose, jau nekalbant apie skraidymą.

Kodėl tat staiga tokia malonė Atsakymą į šį klausimą kap. Rimas greitai atrado: sovietai norėjo Kau no gyventojams vaizdžiai įrodyti sa vo pranašumą ore, už tat, jis, Pabaltės (Lietuvos, Latvijos, Estijos ir Suomijos) figūrinio skraidymo meis teris, galės dar pakilti. Po jo pakilęs sovietų lakūnas turėtų parodyti kaip iš tikro reikia skraidyti.

Čia tenka įterpti, kad sovietų vadovai šį sykį buvo savo pačių propagandos apie savo pranašumą aukos. Mūsų aviacijos lakūnai buvo geriau apmokyti kaip sovietų, o ir naudojami lėktuvai drąsiai galėjo varžytis su sovietų. Pavz. neseniai įsigyti britų gamybos naikintuvai Gloster Gladiator, nors su savo dviem sparnais šiandien ir atrodytų kiek archaiškai, tačiau tada buvo daug pranašesni už sovietinį naikin tuvą Ratą. Jie buvo greitesni, pasiek dami 400 km. val. ir reikalui esant, lėtesni — su minimaliniu 60 km. val. greičiu. Tačiau tokių turėjome tik 24! Jie kaštavo kiekvienas per 200.000lt.

Už Ratą pagaliau buvo pranašes ni ir senesni mūsų naikintuvai, pran cūzų Devoitinai, kurių rikiuotėje buvo tik keli likę. Patys sovietai Ra tas buvo numatę pakeisti kitu moderniškesniu tipu, tačiau jo masinė gamyba dar tada nebuvo pradėta. (Karui prasidėjus vokiečių aviacijos tūzai Ratų numušdavo tuzinus, kai kurie per visą karo metą net po kelis šimtus). Lietuvos lakūnams tada daugiau imponavo nauj sovietų dvimotoriai lengvi bombonešiai, bet jų sovietai nedaug turėjo.

Turėdamas visa tai galvoje, kap. Rimas nutarė pakvietimą priimti. Jis juk buvo ne tik Pabaltijo figūri nio skraidymo meisteris, bet prieš pat karą stebėjo Frankfurte a. M. įvykusias pasaulines pirmenybes, kur dalyvavo visos tos rūšies žvaigž dės. O jo turimas tam reikalui lėktuvas Buecker Jungmeister — tuo laiku buvo paskutinis technikos žo dis, greičiausiai ir šiandien nepra lenktas. Juo galima buvo padaryti bet kokią figūrą. Neramino tik vienas dalykas — jau keli mėnesiai jis nesėdėjo lėktuve ir todėl nežinojo savo formos stovio. Už tat paprašė jam leisti kelias dienas prieš šventę paskraidyti. Sovietai sutiko.

Tąsyk buv. Lietuvos karo aviacijos lėktuvai buvo laikomi savuose angaruose, saugomi sovietų ir.. mūsų sargybinių. Todėl šalia sovietų kap. Rimui derėjo gauti leidimą ir iš pareigas ėjusio mūsų aviacijos viršininko gen. A. Gustaičio. Būdin gai ano meto nuotaikom, gen. Gustaitis atsisakė duoti savo leidimą. Sa ko, pabėgsi, o man bėda. Tik sovietams įsikišus ir generolas davė savo formalų sutikimą.

Sulaukęs visų leidimų kap. Rimas atvyko aerodroman. Čia jis pastebėjo startui pasiruošusią visą sovietų naikintuvų eskadrilę. 3 Ratos pakilo, o likusios 6 stovėjo žemėje užvės tais motorais. Pakilęs kap. Rimas tri jų Ratų lydimas pasuko Zapiškio link.

Visos Kauno apylinkės jam buvo žinomos kaip savo kišenė. Kaip skraidymo instruktorius vasaros dienomis jis išbūdavo iki 18 valandų ore. Už tat nebuvo nepažįstamo slėnio, šlaito, įdubimo ar pakilimo. O ir lėktuvas paklusniai pildydavo visus statomus reikalavimus. Jo maksi malinis greitis neatsiliko nuo Ratos, minimalinis 80 km/val.

Pasiekęs Zapyškį, kap. Rimas nėrė žemyn į Nemuno šlaitus. Skrido ne virš medžių, bet tarp jų ir po jais. Pasuko Kaunan ir skrisdamas pažemiu, išnaudodamas visus įdubimus, pasiekė aerodromą, kur nusileido prie pat angaro, kur mechaniko padedamas lėktuvą greitai įstūmė. Tada ramiai atsisėdo ant suoliuko ir ste bėjo sovietų tarpe kilusį sąmišį. Kažkur buvo siunčiami motociklistai, garsiai šūkaujama... Aliarmas buvo atšauktas kai pro mūsų angarą važiuodamas motociklu Rimą atpažino sovietų naikintuvo pulko vadas, kuris tuojau pradėjo bartis, kodėl Rimas grįžęs jam neprisistatė... Rimas pareiškė, nematęs jokio reikalo prisistatyti ir pareiškė protestą prieš Ratų „garbės sargybą". Jei jis dabar nepabėgęs, nebėgsiąs ir vėliau. Sekančią dieną „sargybos" jau nebuvo.

Aviacijos dieną, atėjus Rimo starto laikui, jis pakilo ir... per 7 minutes sukorė 180 figūrų, kurių braižinį buvo prisitvirtinęs prie rodyklių lentos. Treniruodamas sovietų akyse, jis jų nebuvo parodęs. O kad efektas būtų dar didesnis, savo figūras atliko ne kaip paprastai reikalau jama 1000 m. augštyje, bet tarp žemės ir 300 m. augščio. Po jo figūriniam skraidymui turėjo pakilti pats geriausias iš Kaune tada stovinčių dvejų naikintuvų pulkų lakūnas. Vie tojė to kiek sumišęs šventės vadovas paprašė Rimo dar kartą „bisui" pakilti, girdi, jų lakūnas susirgęs. Sovietai figūrų nedarė.

Antru kartu nusileidęs Rimas bu vo apstotas sovietų lakūnų. „Kaip jūs tai padarote?" — teiravosi jie. „Man tereikia pakilti ir nusileisti — atsakė Rimas — figūras orė atlieka pats lėktuvas pagal va šitą braižinį, eto avtomat!" Sekantį rytą Rimo lėktuvas buvo išgabentas į Rygą, augštesnių „ponų" apžiūrėjimui.

Kiti Lietuvos lėktuvai nesulaukė tokios garbės. Perėmę aviacijos turtą, sovietai motorus išėmė, lėktuvus sunaikino ir... vartojo kaip taikinius savo poligonuose. Tiesa, iš visos aviacijos buvo suformuota viena neva lietuviška žvalgybos eskadrilė prie vad. lietuviško korpo. Ji buvo iškel ta į Ukmergę. Jai vadovavo sovietams simpatingas kap. Kovas (Kapukovas). Tačiau visi jautė, kad jos, kaip ir viso korpo, dienos suskaitytos.

Pats Rimas gavo iš Lietuvon atsiųsto sovietų generolo Baltūšio - Žemaičio pasiūlymą stoti į sovietinę aviaciją ir vykti Maskvon ar Leningradan, esą „tėvynė dabar plati". Tačiau Rimas atsisakė, jautėsi savo gulbės giesmę sugiedojęs Lietuvos aviacijos garbei ir tūkstančių lietuvių žiūrovų pasididžiavimui. Tai bu vo paskutinė aviacijos šventė, kurio je buvo reprezentuojama Lietuvos aviacija.

„Atspindžiai"

ŠIAURĖS VOKIETIJOJE— Kpt. J. Venckus su kun. Kpt. B. Liubinu važinėja po stovyklas ir verbuoja lie tuvius — bedarbius į amerikiečių lietuviškas darbo ir sargybų kuopas. Kaikas kvietimu pasinaudoja.

ATSIMINKIME LAISVES KOVU INVALIDUS

Lietuvos Nepriklausomybės kovų aukos, žiūrint mūsų krašto mastu, buvo gana didelės. Po kovų su bolševikais, lenkais ir bermontininkais 1922 m. pasigesta 2.527 vyrų. Kautynėse žuvo 40 karininkų, 1.299 kareiviai ir 67 šauliai; dingo be žinios 16 karininkų ir 813 kareivių. Kovose sužeistųjų buvo: 93 karininkai, 2.438 kareiviai ir 146 šauliai, viso 2.677 vyrai.

Lengviau sužeisti išgijo ir vėl grįžo į dalinius, bet labai didelis skaičius sužeistųjų mirė nuo žaizdų, kiti į gyvenimą išėjo invalidais. Po Nepriklausomybės kovų invalidais tapo 155 kariai, iš ligoninių išėjo su ramsčiais, lazdoims bei medinėmis kojomis..

1924 metais balandžio 23 d. Lietuvos laisvės kovų invalidai susispietė į organizaciją, kurios veikimas jau pirmosios bolševikų okupacijos metu (1940 m.) buvo sustabdytas. Antrojo pasaulinio karo audroje daug invalidų žuvo ar mirė, gi jų nedidelė dalis liko tragiško likimo prispausti.

Po II-jo pasaulinio karo 1946 m. Wiesbadene, karo audros Vokietijon atblokštieji mūsų invalidai, vėl atgaivino Laisvės Kovų Invalidų Draugiją, į kurią susitelkė visi tremtyje atsidūrę Nepriklausomybės kovų invalidai. Ši organizacija yra atvirkščiai skirtingo pobūdžio nuo kitų: kai kitos savo narių skai čiumi auga, didėja, tai ši kasmet mažėja. Dabar šios draugijos centras yra Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Valdybą sudaro šie invalidai: pirmininku yra Bronius Tvarkūnas, vice-pirm. — —Jurgis Kiaunė, sekretoriumi — K. Dobilas Draugijos tikslas — rūpintis savo narių šalpa ir globa.

Nedidelio skaičiaus atsidūrusių tremtyje Lietuvos laisvės kovų invalidų padėtis yra sunki. Šiuo metu jų teliko šiapus geležinės uždangos tik 22, nes 3 mirė. Gyvieji likę invalidai laisvajame pasaulyje pasklidę taip: Jungtinėse Amerikos Valstybėsė jų gyvena 17, Vokietijoje — 3, Austrijoje — 1 ir N. Zelandijoje — 1. Beveik visi jie yra Vyčio Kryžiaus kavalieriai. Pilnas jų sąrašas taip atrodo: Andriulis Petras, gimęs 1906 m., be kojos, nustojęs 70% darbingumo; Byla Jonas, g. 1900 m., be rankos, nustojęs 55% darbingumo; Drušeikis Petras, g. 1900 m., be akies, nustojęs 70% darb.; Dėdelė Povilas, g. 1902 m., be rankos, nust. 67% darb.; Dobilas Kazys, g. 1899 m., be rankos, nust. 70% darb.; Eigelis Adolfas, g. 1899 m., be kojos, nust. 70% darb.; Elsbergis Antanas, g. 1896 m., sužalota krūtinė, nust. 60% darb.; Gėdiminas Bronius, g. 1897 m., sužalota koja, nust. 75% darb.; Grušnys Silva, g. 1900 m., sužalota ranka, nust. 76% darb.; Janušonis Antanas, g. 1901 m., be kojos, nust. 65% darb.; Kaspariūnas Antanas, be rankos; Kiaunė Jurgis, g. 1896 m., pirmasis bolševikų kardais sužeistas karys 1919 metais; Liškevičius Alfonsas, g. 1901 m., sužalota koja, nust. 50% darb.; Mackevičius Aleksandras, g. 1900 m., sužalota krūtinė, nust. 70% darb.; Mačiu-Kaitis Jonas, g. 1911 m., sužalotos rankos, be akies, ausų, nosies, beveik visiškai nustojęs darbingumo (Vokietijoje); Matukynas Vincas, g. 1913 m. (partizanas), be kojos, nust. 75% darb.; Norgėla Vladas, g. 1904 m., be kojos, nust. 70% darbingumo (Vokietijoje); Papartis Teodoras, g. 1903 m., be kojos, nustojęs 70% darb.; Pliskevičius Petras, g. 1904 m., sužalota krūtine, nust. 75% darb.; Senatorskis Andrius, g. 1892 m., sužalota koja, nust. 60% darb. (N. Zelandijoje); Tvarkūnas Bronius, g. 1900 m., sužalota koja, nust. 70% darb.

Dalis invalidų, kad ir be sveikatos, dirba. Dėl nesveikatingumo bei fizinių trūkumų jie tegali gauti menkai apmokamą darbą. Kita dalis yra labai sunkiose sąlygose, nes nepajėgia dirbti. Jie reikalingi nuolatinės paramos ir globos. Labai daug išlaidų sudaro protezų remontavimas, o apie naujų įsigijimą negali nė galvoti. Dar kiti reikalingi nuolatinės gydytojų priežiūros. Pagaliau visi sensta ir jų jėgos silpnėja. Mūsų laisvės kovų invalidų ateitis darosi labai neaiški.

Ligi šiol Draugija aukų iš visuomenės gavo maža, tad nepakanka lėšų visus invalidus bent minimaliai sušelpti. Jie, kurie dėl Tėvynės paaukojo sveikatą, iš kuklumo nedrįsta kreiptis tiesioginiai į visuomenę. Atsiranda geraširdžių lietuvių, kurie mūsų invalidus užjaučia ir sušelpia, bet daug yra ir abejingų. Philadelphijoje yra susiorganizavęs vietinio pobūdžio komitetas Lietuvos laisvės kovų invalidams remti. Komitėto paramą, tiek medžiaginę tiek moralinę, invalidai labai brangina ir vertina. Būtų gera, jei ir kitos lietuvių kolonijos pasiektų philadelphiečių pavyzdžiu, tada netekę sveikatos Lietuvos laisvės gynėjai nesijaustų esą savo tautiečių pamiršti.

Kai buvome laisvi, Lietuvos Nepriklausomybės kovų dalyvių apginti nuo svetimųjų užpuolikų, galėjome arti protėvių žemę, galėjome mokytis, kultūrėti ir kurti ramų, gražų asmeninį gyvenimą. Argi visa tai mes būtume taip greitai pamiršę? Įrodykime, kad taip nėra. Susirinkę įvairiomis progomis, o ypač ateinančia Lietuvos Kariuomenės sukakties — lapkričio 23-sios proga prisiminkime mūsų invalidus ir būkime jiems dosnūs. Aukas siųskime šiuo adresu: Bronius Tvarkūnas, 4316 N. Franklin St., Philadelphia 40, Pa.

Mieli tautiečiai, kurie, nors nete kę savo krašto, esame tvirti ir sveiki, nepamirškime tų savo kraujo brolių, kurie ant Lietuvos laisvės aukuro sudėjo didžiausias aukas — savo sveikatą!

Br. Birmėnas.

L. Švalkus

NEZINOMAM KARIUI

Praeidavai ir vieškeliai dulkėdavo po Tavo kojom,
o iš po šalmo šviesdavo taip gyvos, budrios akys.
Nors Tavo vardo niekad nežinojom,
su šypsena sutikdavom, išleisdavom
ir meilę Tau mes širdimi išsakėm.

Praeidavai toksai nežinomas Tu karo žygiuose,
palydimas aidų Tavo skambios nutolstančios dainos.
Vėliau sapnuodavom Tave mes apkasuos apsnigusį
ir laukiantį naujos kovos tik ženklo
dėl savo krašto laisvės amžinos.

Mergaitės atlapan Tau segdavo gėles paraduose,
o Tavo skruostuose spindėdavo vien ryžtas ir drąsa.
Kai verkdavo tauta Tavų kapų neradusi,
Tu ją šaukei kovon už amžiais lietą kraują
su taip didinga protėvių dvasia.

Ir nors šiandie mes neateisime papuošt Tavų paminklų
ir paklausyti Tavo taip skambios paraduose dainos,
Tave pagerbsime, kary, širdim, ne ginklu
ir lauksime naujų mes Tavo žygių
ir kraujo grįžtančio iš žemės gilumos.

Žygiuosi vėl ir vieškeliai skambės po Tavo kojų
ir vėl mergaitės mes gėles ir žvilgsnį nuo širdies.
O tas kvepėjimas žaliųjų vasarojų
tviskės erdvėj su laisvės vėliavų plevenimu
ir lūpos vardą kario amžinai minės.

SUVIS I MENULI

Los Angeles baigtas statyti pabūklas, kurio konstruktoriai mano, kad jis galės nušauti iki mėnulio. Pa būklo sviedinys maždaug trijų penų diametro, bet, susidūręs su mėnuliu, galės išvystyti šviesą stipresnę už 10.000 arc lempų. Šio pabūklo konstruktorius — Fritz Zwicky, 55 m., Bulgarijoje gimęs šveicaras, yra Kalifornijos Technologijos instituto astro-fizikos profesorius, pagarsėjęs, kaip vienas žymiausių specialistų šioje srityje.

Prof. Zwicky pranešė laikraštinin kams, kad jo pabūklas yra baigtas, bet Amerikos vyriausybė atsisakiusi jam leisti jį panaudoti, nes iššovimas turįs būti atliktas už žemės atmosferos ribų, todėl laikomas perdaug rizikingu.

Ankstyvesnis profesoriaus bandymas — iššauti sviedinį į erdvę nuo pagrobto vokiečių V 2,1945 m. nepavyko, nes sugedo iššovimo mecha nizmas. Profesorius tikisi gauti leidimą kituose kraštuose. Bandymo tikslas grynai mokslinis. Zwicky tapo pasauline garsenybe 1937 metais, kai jis atrado taip vad. „Supernova" (milžiniškos sprogstančios žvaigždės). Savo pabūklo principui jis panaudojo Antrame Pasauliniame kare naudotų prieštankinių ginklų „ba zooko" principą.

MUSU KOVOS SU BOLSEVIKAIS

(Ištrauka iš savanorio—kūrėjo A. ŠUKIO nepriklausomybės kovų 1919-21 m. atsiminimų užrašų UŽ TAVE BRANGI TĖVYNĖ)

ŽYGYJE Į PANEVĖŽIO FRONTĄ

Mūsų batalionas gavo įsakymą vykti į Panevėžio frontą. Demarkacijos sieną su lenkais saugoti perėmė Vilniaus batalijonas.

Pėsčiomis išvykome į Kaišiadorių geležinkelio stotį. Pernakvoję kažko kiame dvare netoli Žiežmarių, sekan tį rytą, pasikrovę patrankas, vežimus ir arklius į vagonus, traukiniu atvykome vidurdienį į Kėdainius. Tai buvo gražus, saulėtas 1919 m. karštos vasaros šeštadienis.

Susitvarkę ir pavalgę, apie 4 val. po pietų išvykome į Šėtą, kurią iki vakaro būtinai turėjome pasiekti. Žygis buvo labai sunkus ir varginan tis, nes kelio turėjome apie 35 kilometrus. Dėl skubaus žygio batai try nė kojas, atsirado ant jų kruvinos pūslės. Daug kareivių nusiavė batus ir ėjo basi. Net ir karininkai pasekė kareivių pavyzdžiu ir, persimetę per petį batus, žingsniavo vieškelio dulkėse.

Šėtą pasiekėme vėlai vakare. Daug kareivių atsiliko nuo savo dalinio, nes visiškai pavargo ir negalėjo paeiti.

Netoli Šėtos miestelio ir mano nauji, neišnešioti batai tiek privargino kojas, kad ir aš atsilikęs nuo savo dalinio užėjau pas ūkininką. Buvo jau vėlyvas vakaras ir žmonės rengėsi gulti. Čia, nusiplovęs šaltu vandeniu kojas ir atsigaivinęs lietuvišku pieneliu, pajutau atgavęs jėgas. Širdingai padėkojęs ūkininkams, išskubėjau paskui savo būrį.

Kai atvykau į Šėtą, batalijonas jau buvo išsiskirstęs nakvynei. Susiradęs savo būrį, nuvirtau ant plikų grindų ir miegojau kaip užmuštas.

Ankstyvą sekmadienio rytą po pusryčių vėl išvykome į tolimesnį žygį, kuris, atrodė, bus ypač sunkus, nes per naktį dar nespėjo užgyti kojų žaizdos. Žygiavome į Pagirį, kuri pasiekėme apie dvyliktą val., pamaldoms besibaigiant. Čia buvo švenčiami atlaidai, į kuriuos buvo susirinkę labai daug žmonių. Į miestelį įžygiavome su skambia lietuviška daina. Mus sutiko minios žmonių, vieni su džiaugsmo šypsniu veiduose, kiti — su ašaromis akyse, nes daugelis pamatė lietuvišką kariuomenę pirmą kartą. Sustojome miestelio aikštėje. Pietavome. Žmonės ap supę mus stebėjo, kalbėjo apie mus ir mūsų apginklavimą.

Apsitvarkę vėl išvykome Ramyga los kryptimi. Išvykę iš miestelio visį nustebome, nes abi pusės vieškelio buvo papuoštos gėlėmis ir vainikais. Daugelyje vietų buvo pastatyti skersai vieškelio vartai, papuošti žalumynais, prie kurių stovėjo būriai žmonių. Žygiuojančiam batalijonui žmonės plojo, šaukė valio, linkėjo ryžto ir sekmės kovoje su Lietuvos priešais. Toks organizuotas kelio papuošimas ir pražygiuojančios kariuo menės sutikimas tęsėsi apie penkis kilometrus. Tai buvo labai gražus ir gerai organizuotas, nepaprastai greitai atliktas grakščių lietuvaičių darbas. Matydami tokį žmonių nuoširdumą ir reiškiamą mums pagarbą kovoje už mūsų krašto laisvę, žygiuodami nejutome kruvinų pūslių kojose ir kareivio kuprinė buvo daug lengvesnė.

Pražygiavę papuoštą kelio tarpą, sustojome poilsiui. Batalijono vadas įsakė man perimti savo žinion virtuves ir paruošti vakarienę. Žygiuojant sustabdžiau virtuves ir prie kažkokio didelio kaimo pradėjome ruošti vakarienę. Pastebėję mus žmonės, susirinko visas kaimas, daugiausia moterų, kurios atidžiai sekė mūsų ruošą. Moterys tuojau pasisiūlė į talką. Mielai jas priėmiau. Paaiškinau, kad mes norime virti kukulius. Vienos moterys minkė kukulius, gi ktos atnešė kelis kibirus pieno. Netrukus ir vakarienė buvo paruošta.

Padėkoję malonioms talkininkėms ir atsisveikindami palinkėję vieni kitiems laimingos ateities, skubiai išvykome, nes turėjome pavyti toli nu žygiavusį mūsų batalijoną. Vakarieniavome Ramygaloje, labai vėlai vakare. Nors buvo jau naktis, tačiau čia nemiegojome. Tamsoje žygiavome Raguvos kryptimi. Pagaliau priėjome didelį kaimą, kuris buvo ne tik didelis, bet ir tvarkingas, nes turėjo grįstas gatves. Čia sustojome nakvynei. Žmonės jau seniai miegojo. Nežiūrint vėlyvo laiko, žmonės mus maloniai priėmė ir padėjo viskuo, kuo tik galėjo.

Ryte vėl iššygiavome į kelionę. Kaimo pakraštyje radome susirinkusius, tur būt, visus kaimo gyventojus. Pražygiuojant batalijonui, suorganizuotas kaimo mokytojos choras giedojo mūsų tautos himną, o mergaičių būrys kiekvienam kareiviui prisegė po gėlę ir linkėjo mums laimės.

Vidurdienį pasiekėme Raguvą ir vakare sustojome Raguvėlėj vienos dienos poilsiui. Visi buvome labai išvargę. Mums pradedant šį žygį iš Vievio, oras pasitaikė ypač karštas, dienos saulėtos. Gautas vienos dienos poilsis mums buvo tikra dangaus palaima.

Pailsėję, išsimaudę ir susitvarkę drabužius, sekančią naktį išvykome į Surdegį. Į šį bažnytkaimį švintant artėjome kautynių tvarkoje, nes jame buvo įsistiprinę bolševikai. Tačiau priešo neradome. Jis buvo jau pasitraukęs.

VEJAME BOLŠEVIKUS IŠ MŪSŲ KAIMŲ IR MIESTELIŲ.

Pailsėję Surdegyje apie tris valandas, išvykome į Subačiaus miestelį, kuriame vyko stiprus mūšis su bolševikais. Subačių pasiekėme prieš piet, apie 11 valandą. Miestelyje šeimininkavo neseniai įžengusi mūsų kariuomenė. Viskas atrodė kaip po didelės audros: langai išbyrėję, daug pastatų sugriauta, o kiti trobėsiai paskendę liepsnose. Netoli dar gaudė patrankos, tratėjo šautuvai ir kulkosvaidžiai.

Apie trečią valandą po pietų gavome įsakymą išvykti Subačiaus geležinkelio stoties kryptimi. Išėję iš Subačiaus miestelio, išsiskleidėme kautynių tvarkoje ir pradėjome apsi kasti. Bet čia mus užklupo naujas įsakymas: pakeisti Panevėžio batalijoną, kuris po sunkių kautynių prie Radžiūnų kaimo buvo išsklaidytas.

Pasiekėme geležinkelio liniją. Čia radome keletą panevėžiečių, kurie mums pasakojo apie sunkias tos die nos kautynes su bolševikais. Ypač jų antroji kuopa turėjo labai daug nuostolių tiek sužeistais tiek ir žuvusiais.

Poziciją užėmėme geležinkelio griovyje. Jau temo. Danguje ir žemėje viešpatavo tyla. Nei mūsų nei priešo šūviai nedrįso ardyti šios vasaros vakaro ramybės. Atrodė, kad priešo nėra. Prieš mus dunksėjo, me džiuos paskendęs, didelis Radžiūnų kaimas, kuriame buvo įsitvirtinę bolševikai. Danguje sužibo tūkstančiai žvaigždžių. Buvo Sekminių išvakarės.

Atvykęs karininkas Barkauskas pranešė, kad kuopa šią naktį atakuos priešą ir bandys jį išmušti iš Radžiūnų kaimo. Man buvo paskirtas uždavinys apsaugoti kuopos kai rįjį sparną nuo netikėtumų. Sugulę į griovį, pradėjome smulkiai nagrinėti žemėlapį. Kairėje Radžiūnų kaimo, žemumoje, stovėjo didelis dvaras, kuris buvo man paskirtas iššvalgyti, nes pro jį turėjo eiti kuopa.

Prieš mus buvo didelis, išplaukusių rugių laukas. Kuopa buvo atvesta į rugiuose buvusį griovį kaip išeities poziciją. Paaiškinta, kad jai yra paskirtas uždavinys išvyti bolševikus iš Radžiūnų kaimo ir šis griovis yra susirinkimo vieta, jei reikėtų atsitraukti.

Susitvarkius puolimui, kuopos vadas man įsakė vykdyti paskirtą užduotį ir įspėjo, kad mums išvykus po keliolikos minučių prasidės puolimas.

Pasiėmęs iš pirmo būrio devynis vyrus, patraukiau tiesiog per rugių lauką į nurodytą žemumoj dvarą. Naktis buvo tyli ir gerokai tamsi Priešo slapukai ir žvalgai kiekvienu momentu galėjo mus pasveikinti šūviais. Prieš mus klonyje tamsos šešėliuose juodavo dideli dvaro parko medžiai. Slinkome tyliai ir atsargiai, stengdamiesi neužkliudyti su batu pasitakiusį akmenėlį ar sudžiūvusią medžio šakelę. Įtykinome į dvarą. Prisiartinome prie didžiulio pastato. Tylu. Nė gyvos dvasios. Sulaikę kvėpavimą ir paruošę metimui granatą, prislinkome prie dvaro rūmų. Nieko, Jokio įtarimo. Rūmų stiklinės durys atidarytos, visur priteršta ir nešvaru. Įtykinome į vieną, į antrą kambarį. Mus pasitiko ta pati nebylė tyla.

Išėjome. Kieme prie pastato pasirodė dvi figūros. Priešas? O gal savas? Slenkame link jų. Sulaikėme. Tai buvo moterys, kurios grįžo iš lauko pamelžusios karves, nes dieną dėl vykusių kautynių negalėjo nueiti pas gyvulius. Pasiteiravus apie bolševikus, jos atsakė, kad jie temstant išėjo į Radžiūnų kaimą. Moterų parodytu trumpiausiu keliu per kalną patraukėme į minėtą kaimą.

(b.d.)

Prezidentas SYNGMAN RHEE

Apie dabartinį Pietų Korėjos prezidentą Syngman Rhee buvęs JAV ambasadorius Sov. Rusijoje W. C. Bullitt šitaip pasakoja:

„Šių metų birželio mėn. aš atsidūriau Seoulyje, kai Korėjos paliaubų krizis pasiekė augščiausią laipsnį. Man buvo pasakyta, kad prezidentas Syngman Rhee, mano draugas 35 metų bėgyje, priėjo net iki isterijos, kai JAV priėmė komunistų sąlygas paliaugoms. Aš jį radau žaidžiantį su mažu šuneliu sode — ramų, susitelkusį ir išmintingą, apsisprendusį ir ramios sąžinės. Po dienų ir nakčių maldų jis buvo padaręs sprendimą. Kariaudamas su komunistais, nesutikdamas su amerikiečių vyriausybe, jis buvo susitaikęs su Dievu — ir tai buvo jam itin būdinga."

NESUPRASTASIS RHEE

Tuo metu, kai gerosios jėgos trūksta aiškaus sprendimo, o blogosios puola demonišku pašėlimu, — toliau tvirtina W. C. Bullitt, — dažnai pasitvirtina tiesa, kad „būti didžiu reiškia būti nesuprastu".

Maža yra žmonių, kurie būtų taip nesuprasti kaip Rhee. Tie, kurie jį vadina „užsispyrusiu seniu", tuo pačiu įrodo, kad jie nesupranta nei jo charakterio, nei dvasinės stiprybės. Iš tikrųjų jis yra drąsus ir krikščioniškas tautos vadas.

Rhee gimė 1875 m., galėdamas nuo mažens džiaugtis kūno tvirtumu ir dvasios lakumu. Uoliai studijuodamas, jis pirmuoju išlaikė egzaminus valstybės nustatytus. Trejus metus studijavo anglų kalbą metodistų Pai Jai misijos mokykloje, kur pirmą kartą susipažino su Kristaus mokslu.

Greitai jis įsitikino, kad Japonija nori pasigrobti Korėją ir kad geriausias būdas išvengti šio pažeminimo — Korėjos absoliutinę monarchiją pakeisti demokratine konstitucine monarchija. Dėl to jis įstojo į Nepriklausomybės Klubą, kuris ragino priešintis japonų ir rusų sauvalei ir reformuoti monarchiją. Korėjos imperatorius suimdino 17 Klubo reformatorių, tačiau tolimam ir gabiam giminaičiui Rhee jokių bausmių netaikė. Priešingai, — jis 20 metų jaunuolį paskyrė Slaptosios Tarybos nariu. Savo nuomonės nekeičiąs Rhee po dviejų metų surengė studentų demonstraciją, ir imperatoriaus įsakymu buvo suimtas.

KALĖJIME

Kalėjime 22 metų Rhee šešis mėnesius kasdien buvo kankinamas, kad pakeistų savo nuomonę. Jo sprandas, rankos ir kojos buvo medžių šaknimis ir šilko mazgais suraišiotos, ir jis negalėjo nei stovėti, nei sėdėti, nei gulėti, tik skausmngai raičiotis. Laikas nuo laiko jis buvo paimamas iš vienutės „smegenis apiplauti".

Kai jo inkvizitoriai piktai įrodinėjo, jo pirštai buvo sukinėjami ir laužomi, į kojų blauzdas buvo privaroma bambuko jiešmų, o padai iki kraujo daužomi. Tačiau jis nenusileido. Kiekvieną dieną jis meldė mirties, bet kūnas buvo stiprus, kaip ir dvasia.

Šitie kankinimai sugrąžino jį Kristui. Apie tai pats Rhee šitaip sako:

„Misijos mokyklos koplyčioje man buvo pasakyta, kad, jeigu aš priimsiu Jėzų, aš nemirsiu, nors būčiau ir nukirsdintas. Kai aš buvau kalinamas ir kankinamas, maniau, kad mano gyvenimas baigiasi. Pirmą kartą aš meldžiausi. Misijonierius atsiuntė man Šv. Raštą. Kiti kaliniai man jį laikė ir vertė puslapius, nes mano pirštai buvo taip sutriušę kinti, kad negalėjau jų vartoti. Aš skaičiau Šv. Raštą ir skaičiau visą likusį gyvenimą. Šiandien esu tikras kad visi dalykai kartu gėriui susideda tam, kuris myli ir tarnauja Viešpačiui."

Mirtinai prikankintas Rhee buvo nuteistas kalėjimo ikį gyvos galvos. Jis suorganizavo kitus kalinius į ratelius, kurie studijavo ekonomiją, anglų kalbą ir krikščionybę. Kalėjime jis parašė knygą — „Dvasia ir nepriklausomybė", kuri liko visų Korėjos patriotų testamentu.

VĖL LAISVĖJE

1904 m. prasidėjo rusų — japonų karas ir Korėjoje valdžia atiteko Rhee revoliucionieriams draugams. Po septynerių metų kalėjimo, 29 metų vyras buvo ne tik paleistas, bet nusiųstas į JAV kaip naujosios Korėjos specialus atstovas. Jo uždavinys buvo įtikinti prezidentą Teodorą Rooseveltą apsaugoti Korėją nuo prijungimo prie Japonijos Portsmouth Taikos Konferencijoje. Jo misija nepavyko: Korėja buvo atiduota Japonijai.

Rhee pasiliko JAV studijuoti sve timus Vakarų civilizacijos kelius. Jis įsigijo įvairių mokslo laipsnių Jurgio Vašingtono ir Harvardo universitetuose, o Princetone įsigijo filosofijos doktoratą. Įsigijęs gausių žinių tarptautinės teisės moksluose, jis stebėjosi, kaip ta teisė laužoma gyvenime. W. Wilson jį pristatydavo kaip „jauną vyrą, kuris kada nors atstatys Korėjos nepriklausomybę."

1910 m. Japonija nušalino Korėjos imperatorių ir Korėją prisijungė. Rhee suprato, kad atėjo laikas grįžti į tėvynę ir pradėti kovą dėl laisvės. Jis grįžo į Korėją kaip YMCA sekretorius, mokė metodistų Misijų mokykloje, vadovavo Korėjos krikščionių studentų sąjūdžiui ir visą laiką organizavo politinį pogrindį.

KOVOS DĖL LAISVĖS

Japonai įtarė Rhee veiklą ir jų slaptoji policija sekė jį dieną ir naktį. 1912 m. jo veikla pasidarė tiesiog neįmanoma, ir jis savo noru išvyko atstovu į metodistų Pasaulinę Konferenciją Minneapolyje. 1913 m. buvo pakviestas Havajų koriejiečių dirbti auklėjimo, labdaros ir religinius darbus. Visą laiką tačiau jis palaikė ryšį su slaptu Korėjos nepriklausomybės sąjūdžiu.

Kai JAV atsidūrė Didž. Kare, Rhee buvo tikras, kad Wilson realizuos seniai svajotą pasaulio teisingą taiką. 1918 m. jis atvyko į Vašingtoną ir prašė leisti atstovauti Korėjos reikalus Paryžiaus Taikos konferencijoje. Deja, Wilson'as nenorėjo erzinti Japonijos ir jo prašymą atmetė.

Rhee nusprendė, kad pasyvus rezistencinis svjūdis Korėjoje turėtų priversti JAV ir Tautų Sąjungą pripažinti Korėją nepriklausoma valstybe. Jo draugai paskleidė visame krašte Korėjos Nepriklausomybės Paskelbimo nuorašus su šitokiomis pastabomis:

— Neįžeidinėk japonų. — Nemėtyk akmenų. — Nesidaužyk kumštimis. — Tie yra barbariški veiksmai.

1919 m. kovo 1 d. visoje Korėjoje buvo perskaityta Nepriklausomybės Deklaracija, iškabintos uždraustos tautinės vėliavos, tačiau susilaikyta nuo prievartos. Deja, japonų kariuomenė puolė minią: apie 7.000 korėjiečių buvo nužudyta ir 200.000 suimta. Pasaulis į visa tai beveik nekreipė dėmesio.

Tą rudenį daugybė Korėjos patriotų persikėlė į Šanchajų. Rhee, žinodamas, kad japonai už jo galvą pažadėjo 60.000 svarų, pasislėpęs karste, atsidūrė tarptautinėje zonoje. Čia jis padėjo sudaryti provizorinę Korėjos vyriausybę ir buvo išrinktas pirmuoju jos prezidentu.

VEDYBOS

Nuo dabar ištisus 20 metų Rhee darbavosi, kad Korėjos nepriklausomybę pripažintų ir kitos valstybės. Nors Vakaruose atrado daug draugų, tačiau visos vyriausybės buvo abejingos jo tėvynės troškimams.

1933 m., kai Japonija užėmė Mandžiūriją, Rhee nuvyko į Genevą su pažindinti Tautų Sąjungą su Korėjos reikalais. Niekas juo nesidomėjo. Tačiau čia jis susipažino su Francesca Donner, Vienos prekybininko dukterimi. Ji buvo graži, inteligentiška, protinga ir 20 metų jaunesnė, Tačiau meilei buvo mažiau kliūčių ir juodu susituokė sekančiais metais Naujorko metodistų šventnamyje. Ligi šiol juodu gražiausiai sugyvena: ji yra ne tik jo žmona, bet ir sekretorė, atliekanti visus „Poppa" įpareigojimus.

1939 m. Rhee nuvažiavo į Vašingtoną, kur veikė kaip Korėjos provizorinės vyriausybės atstovas, stengdamasis laimėti JAV Valstybės Departamento palankumą Korėjos nepriklausomybei. Jis nusiuntė savo įgaliojimus Valstybės Sekretoriui, bet buvo paprašytas juos atsiimti. Po Pearl Harbour puolimo jis papraše JAV pagalbos antijaponiškiems Korėjos partizanams. Į jo prašymą nebuvo atsižvelgta.

Pagaliau po Japonijos pralaimėjimo jis kreipėsi į JAV Karo Departamentą, kad jam būtų leista grįžti į Korėją paprastu piliečiu. Japonai buvo nužudę beveik visus įtakingesnius Korėjos politikus, o amerikiečių okupacinė kariuomenė norėjo susirasti autoritetingą vyrą, kuris padėtų politiniai nepatyrusiems Korėjos piliečiams.

Gen. MacArthuras įsakė, kad Rhee būtų atsiųstas į Korėją su išimtinos pirmenybės teisėmis.

TĖVYNĖJE

Gen. John Hodge, amerikiečių okupacinės kariuomenės viršininkas, atvedė Rhee Seoulyje į platformą, apie kurią telkėsi apie 50.000 korėjiečių. Kai jie pamatė savo vadą, kuris buvo pasidaręs tikra legenda, jie pradėjo iš džiaugsmo verkti.

Pagaliau Rhee buvo tėvynėje. Korėjiečiams tai pranašavo viltingą ir gražią ateitį. Nuo to laiko visi troško, kad jis padarytų tai, kas ligi šiol buvo neįmanoma.

Pastaba: Apie Rhee veiklą Korėjos karo metu bus kitame straipsnyje.

Be tautų glaudaus bendradarbiavimo galime turėti tik tokias pergales, kaip 1914 ir 1945 metais, tačiau niekada negalime turėti pastovios taikos. Gr. Sforza.

* * *

Būti visada jaunu — turėti protą, kuris skaičiuoja ir širdį, kuri neskaičiuoja.

R. Bazin.

JACINTA IŠPASAKOJA

Vakare, kai motina grįžo namo, Jacinta bėgo pas ją, norėdama pasidalinti regėjimo įspūdžiais, kurių ilgiau negalėjo laikyti paslaptyje.

— Mamyte, šiandien Cova la Iria mačiau Švenčiausiąją Mergelę!

— Ką? Aš tau netikiu! Ar tu esi šventoji, kad galėtum matyti Švenčiausiąją Mergelę?

— Bet aš sakau tiesą, mamyte, — įtikinėjo mažoji mergaitė.

Namuose Jacinta vėl užsiminė apie apsireiškimą:

— Mamyte, mudu su Pranciškumi einame kalbėti rožančių. Jį mums liepė kalbėti Švenčiausioji Mergelė.

Po penkiolikos minučių mergaitė vėl grįžo:

— Mamyte, mes kasdien turime kalbėti rožančių, nes taip nori Švenčiausioji Mergelė.

Vakarienės metu Jacinta, klausinėjama motinos, visos šeimos akivaizdoje papasakojo apie nuostabų regėjimą. Vaikų užsidegimas, jos dvasinis pakilimas ir įsitikinimas, be to, tvirtas Pranciškaus patvirtinimas pradėjo įtikinti tėvus, kad tikrai kas nors paslaptingo atsitiko. Šalia to, nuo to laiko mažoji Jacinta pasidarė šeimoje tikra apaštalė.

Meiliai prašydama, ji pagaliau palenkė visą šeimą kasdien kartu kalbėti rožančių. Jei kartais darbai vertė atidėti maldą, Jacinta švelniai kreipdavosi į motiną:

— Mamyte, aš jau sukalbėjau rožančių, o jūs dar ne.

Vėliau jos motina specialiai komisijai prisiekusi, pasakė:

— Visa tai sako, kad vaikai apreiškimo metu buvo lenkiami ne tik patys kalbėti rožančių, bet ir kitus prie to prikalbėti.

LIUCIJOS MOTINA

Paslaptingo apsireiškimo naujiena ne taip lengvai įtikino Liucijos motiną. Kai ji klausinėjo savo dukterį, ši atsakinėjo paprastai ir aiškiai. Motina, vis dar abejodama, palaikė ją maža melagėle. Tačiau, girdėdama, kad gandas apie apsireiškimą plinta, ji supyko, apkūlė dukterį ir pareikalavo, kad ji viešai atšauktų savo melagystę.

Tuo metu Fatimos klebonas, girdėdamas plačiai kalbant apie apsireiškimą, paprašė Liucijos motiną atvesti mergaitę į kleboniją. Vargšė kaimo moteris, skųsdamasi, kad ji viena turi kentėti už dukters melą, norėjo, kad duktė viską atšauktų kunigo akivaizdoje.

Kunigas ramino susirūpinusią moterį, o paskui pats apklausinėjo Liuciją. Nusigandusi mergaitė atsakinėjo trumpai ir nepadarė jam reikiamo įspūdžio. Pagaliau jis patarė motinai leisti mergaite lankytis Cova da Iria, bet, jeigu apsireiškimas pasikartotų, vėl ją atvesti pas jį.

Kaime žmonės gaudė vaikus, visaip juos klausinėdami, bet niekas nenorėjo tikėti jų pasakojimams. Dauguma juos vadino melagiais. Kaip apsireiškimo metu buvo jiems pasakyta, jų gyvenime prasdėjo kančios. Tačiau mažieji regėtojai tvirtai laikėsi savo nusistatymo ir pasakė, kad, pildydami gražiajai Mergelei duotą pažadą, birželio 13 d. nueis į Cova da Iria.

ANTRASIS APSIREIŠKIMAS

(1917. VI. 13)

Trečiadienį, birželio 13 d., buvo Šv. Antano, Fatimos parapijos globėjo, šventė. Išvakarėse Jacinta, prisiglaudusi prie savo motinos, prašė:

— Mamyte, rytoj nebeik į Šv. Antano šventę; vietoj to eik kartu su mumis į Cova da Iria pamatyti Švenčiausiąją Mergelę!

— Neverta ten eiti, — atsakė motina. — Švenčiausioji Mergelė jums nepasirodys.

— O taip, Ji sakė, kad pasirodys ir dėl to tikrai pasirodys.

— Tai jūs nenorite eiti į Šv. Antano šventę

— Ne! Šv. Antanas nėra toks gražus.

— Kaip gali tu sakyti, kad jis nėra gražus!

— Ta mergelė yra daug daug gražesnė! Mes pirmiausia nueisime į Cova da Iria ir, jeigu Mergelė pasakys mums eiti į Šv. Antano šventę, mes nueisime.

Marto šeima atsargumo sumetimais nutarė neiti į Cova da Iria, ir birželio 13 d. nuėjo į bažnyčią. Beveik visi žmonės susirinko mieste ir tik apie penkiasdešimt nuėjo į Cova da Iria smalsumo vedini.

Prieš vidurdienį atėjo trys mažieji regėtojai. Jie atsiklaupė plataus ąžuolo pavėsyje ir su žmonėmis paprastai maldėjai kalbėjo rožančių. Sukalbėjus rožančių, Liucija pakilo, pasitaisė savo rūbelius ir atsisuko į rytus, laukdama gražiosios Mergelės. Kiti du vaikai prašė, kad rožančius būtų kalbamas toliau.

PAMALDOS

LEEDS — lapkričio 29 d., 1 val. p. p.

J. KUZMICKIS

DON KICHOTO SALYJE

KELIONĖS ĮSPŪDŽIAI

Mus apšviečia pravažiuojantis sunkvežimis ir garsiai baubdamas nurieda į pakalnę.

— O ar buvote Bernadetos namuose? — klausia mane kaimynas.

— Buvau net du kartus. Mistinėje nuotaikoje žiūrėjau į paprastai paklotas senas lovas, į sudulkėjusį židinį, kuriame smilko Bernadetos atneštos šakos, į nedidelį stalą ir kitus namų reikmenis. Paskui, kai ma čiau iškilmingoje procesijoje net tris vyskupus, negalėjau suvaikyti savo minčių. Kodėl tada vargšė regėtoja buvo pajuokiama, grąsinama ir apgavike vadinama? Kodėl tada niekas nenorėjo jos bedarbiui tėvui padėti, iš drėgnų buvusių kalėjimo namų ištraukti?

Mes įkopiame į pačią kalno viršūnę, o apačioje dunksoja juoda bedugnė. Pakelyje žybtėli vienas kitas žiburėlis, ir aš prisimenu neseniai čia žuvusius iškilautojus: bepigu išslysti iš už medžio, paleisti kelis šūvus ir apiplėšus dingti tamsybėse.

— Tačiau ar šiandien daug kas pasikeitė žmogaus sieloje? — staiga girdžiu bendrakeleivio samprotavimus. — Šiandien, kada ir Fatimos Marija reikalauja melstis ir aukotis, kad pasikeistų žemės veidas?...

Tada atsimenu Marijos žodžius, kuriuos Ji 1917 m. rugpjūčio 13 d. pasakė trims piemenėliams: „Melskitės, daug melskitės ir aukokitės už nusidėjėlius. Daugelis jų eina į pragarą, nes nėra, kas melstųsi ir aukotųsi..."

Atsimenu ir Marijos pranašystę, jei žmonės nesitaisys: Rusija „pasės tarp žmonių klaidų sėklą, kils karų ir Bažnyčios persekiojimų. Žus daug nekaltų žmonių, Šv. Tėvas daug kentės. Kai kurios tautos bus sunaikintos..."

Autobuse tylu. Tyliva ir mudu, gyvendami sūtemomis ir minčių kalnais, kuriuose sukinėjasi mūsų pažįstami ir artimieji: reikia tik truputį pastangų, tik truputį gerų norų, kad gyvenimas eitų tikra vaga, kad nebūtų tiek daug apsilenkimų su didžiąja Tiesa.

MIRANDOJE

GILUS vakaras lydi mus lygumomis. Toli pasiliko Pirėnai su pušimis ir Atlanto ūžesiu. Pirmoji diena pareikalauja ilgesnės kelionės, kad pasiektume pirmąją sustojimo vietą ir pasilsėtume.

Važiuojame Vitoria miesto gatvėmis. Ir čia nesutinkame mašinų, tik matome būrelius kareivių, krautuvių šviesas ir vėlybus pirkėjus. Pro atvirus viešbučių langus matyti, kaip būreliai žmonių kiloja vyno taures, karštai ginčijasi arba šoka.

Ispanijoje mėgstama vakaruoti, dėl to čia ir krautuvės ilgai atidarytos. Priešingai rytų, — tada ir 9 val. terasi atvirą kokią kepyklą, mėsinę ar saldumynų krautuvę. Ir daug žmonių gatvėse nepastebėsi, nors 7 val. seksį visus praeivius. Ispanai skursta, nes neturi stiprios ir turtingos pramonės, nes darbų trūksta. Nematysi čia, kaip Anglijoje, masės dirbančiųjų, skubančių į darbą, nepastebėsi lenktyniaujančių praeivių.

Vėl mus pasitinka artėjančios miesto šviesos. Autobusas paspartina greitį, keleiviai pradeda garsiau kalbėti ir dairytis pro langus. Tačiau, kai įvažiuojame į Miranda de Ebro, ir čia gražiausiu vakaro metu nematome nei vaikščiojančio jaunimo, nei rimtai filosifuojančių pagyvenusių žmonių, nei krykščiančių vaikų. Šaligatviai apytušti, gatvės tylios, ramios, tik namuose dega žiburiai ir užeigos namuose būriuojasi vyrai.

Sustojame prie penkiaaugščio Neguri viešbučio.

Mus pasitinka uniformuoti jaunuoliai, viešbučio tarnautojai, man dagiai sveikina, linksi, purtydami tamsias garbanas. Kol jie preina prie mūs lagaminų, mes įeiname į didžiulį laukiamąjį ir, susėdę pintose kėdėse ir foteliuose, dairomės.

Didžiulis laukiamasis — kartu ir salė. Čia priekyje stovi gražus pianinas muzikaliems svečiams, už atvirų durų baras, viename pasienyje— viešbučio direkcijos stalas. Už didžiulių stiklinių durų, apdengtų tamsiais gardynais, dar didesnis valgomasis su atskirais staliukais ir pintomis kėdėmis. Dešinėje laiptai į viršų, į atskirus kambarius.

Iškilmingiausioj vietoj, prie direkcijos stalo, kabo gen. Franco besišypsantis atvaizdas.

Nespėjame dar surūkyti cigaretės, kai gauname kambarių raktus ir skubame į viršų skustis, praustis, tvarkytis.

9 val. vakarienė. Mums patarnauja jaunos, simpatingos, juodai uniformuotos padavėjos. Atnėša sriubos, paskui keptos žuvies, mėsos, įvairių vaisių ir, pagal svečių norus, vyno ar koktelio.

Valgydamas vakarienę, studijuoju viešbučio kainas. Jos atrodo taip: vienam asmeniui para su kambariu ir pilnu išlaikymu — 75 pezetos; dviem asmenim vienas kambarys su išlaikymu — 145 pez. Imant atskirai, pusryčiai — 12 pez., pietūs ir vakarienė — po 30 pez. Vadinasi, vienas žmogus gali čia 7 dienas valgyti ir miegoti už 5 svarus 3 šil. Atrodo, netaip brangu.

Po vakarienės visi pereiname į salę. Kas nueina į barą, kas susimeta prie atskirų staliukų, kas, atvertęs galvą, svajoja. Bendrakeleivė airė atsisėda prie pianino ir pradeda skambinti.

Kai pianinas ima vis garsiau skambėti, kai erdvioje salėje pradeda nebetilpti angliškų dainų monotonija, nueinu į savo kambarį ir, susiradęs žurnalų, pradedu vartyti.

Apačioje dar ilgai koncertuoja solistai ir visi tie, kurie jaučiasi turį balsą.

GENEROLAS FRANCO

RYTĄ, kai skubu į netoliese esančią Tėvų Jėzuitė koplyčią Mišių, laukiamajame vėl į mane nuo sienos žiūri gen. Franco ir šypsosi. Nusišypsau jam ir aš, staiga prisiminęs vieną mūsų žurnalistą, kuris Amerikos lietuvių spaudoje prieš kelerius metus įrikiavo mane į Franco simpatikų eiles.

„O vis dėlto čia man daug jaukiau, nei buvusiame Hitlerio Reiche", pamąstau, atsiminęs a. a. Gestapo potvarkį, kad be jo leidimo kunigas negali nei pamokslus sakyti, nei išpažinčių klausyti.

Net nustembu ir dar kartą nusišypsau, kai koplyčios zokristijoje niekas neklausia mano kunigystės dokumentų ir tučtuojau parengia altorių Mišioms. Net Anglijoje nėra tokio pasitikėjimo uniformuotų, bet nematytu kunigu: čia. jei kokiam formalistui klebonui nespėsi pakišti savo dokumentų, jis tave nusiųs į kitą bažnyčią, nes „šitoje visi altoriai užimti"...

Paparsta diena, ankstybas rytas, nedidelė koplyčia, bet beveik visuose suoluose sėdi ar klūpo sinjorai ir sinjoritos. Daugumas jų eina prie Dievo stalo ir, pamaldžiai sudėję rankas, meldžiasi.

Ispanija — katalikiškas kraštas. Katalikas — ir tai ne bet koks, bet uolus ir praktikuojąs, kaip liudija Kees Van Hoek — yra ir Ispanijos diktatorius gen. Francisso Paulino Hermenegildo Teodulo FRANCO y Baamonde (gimęs 1892 m. Ferrol'yje). Kiekvieną vakarą, prieš eidamas miegoti, jis su savo žmona Carmen Polo kartu kalba rožančių ir užbaigia savo paties sukurta malda:

„Viešpatie, Kuris patikėjai Ispaniją į mano rankas, neatsakyk man malonės, kad grąžinčiau Tau Ispaniją tikrai katalikišką!"

Nuo pat jaunystės Franco buvo uolus ir gilus patriotas. 1910 m. baigė Toledo Alcazare Karinę Akademiją, buvo pakeltas į leitenantus (18 metų); 20 metų amžiaus pakeliamas į kapitonus, 24 m. — į majorus ir 32 m. — į generolus.

Franco gyvena 14 mylių nuo Madrido, El Pardo karališkuose rūmuose, yra labai kalbus, bet koncentruotas ir atsargus. Kai 1936 m. Populiarusis Frontas paėmė Ispanijos valdžią į savo rankas, kai astatė teisėtai išrinktą prezidentą, respublikoną Zamorą, kai, laužydamas konstituciją, demokratinę respubliką pavertė proletariato diktatūra, gen. Franco slapta apleido Kanarų salas, nusiskuto ūsus, užsidėjo akinius ir atskrido į Moroką. Vidaus karas, kuriame proletarus stipriai rėmė Sov. Rusija, truko pustrečių metų ir gerokai nualino kraštą. Ispanijai ir paskutinių 15 metų bėgyje buvo sunku atsikurti, kai ji pasijuto visų kaimynų apleista.

Kai ašies valstybės buvo savo galybės viršūnėje, gen. Franco nesutiko Balearų užleisti Mussolinio bazėms ir atmetė visus Hitlerio reikalavimus. Dr. P. Schmidt, Hitlerio vertėjas, pasakoja, kaip Hitleris su Franco susitiko Hendaye — prancūzų ispanų pasienyje — 1940 m. Po ilgų pasitarimų, kurių metu Hitleris nieko nelaimėjo, Fuereris pasakęs:

— Aš geriau sutikčiau leisti sau ištraukti kelis dantis, negu dar kartą tartis su tuo žmogumi.

Ispanijoje, nepaisant gen. Franco režimo, nerasime aiškių totalitarizmo žymių. Žmonės nebijo policijos medžioklių, kaip Rusijoje ar nacių Vokietijoje, jų laiškai necenzūruojami, telefono pasikalbėjimai neregistruojami. Niekas neverčia ir nereikalauja stoti į falangistų partiją arba skaityti partijos dienraštį — „Arriba — Pirmyn". Monarchistų dienraštis „A. B. C." skaitytojų turi septynis kartus daugiau. Jokio spaudimo nedaroma menui, muzikai, mokslui. Kiekvienas gali be baimės viešai reikšti savo politines pažiūras, tiktai viena draudžiama: viešai spaudoje kritikuoti dabartinį režimą.

Beveik visi gen. Franco oponentai, paskelbus amnestiją, buvo paleisti į laisvę. Dėl to jau minėtas Kees van Hoek tvirtina:

„Jeigu Rusija su savo satelitais — įskaitant ir Tito Jugoslaviją — rytoj priimtų Franco „totalitarizmo" sampratą, pasaulis pagaliau galėtų daug ramiau atsikvėpti!"

Pagaliau, kai ispanai išgirdo, kas atsitiko komunistų „išlaisvintoje" Lenkijoje, Čekoslovakijoje ar Pabaltyje, jie skaito, kad Franco juos išgelbėjo nuo didžiausios nelaimės. Atsimindami namų karo nualinimus, jie nė negalvoja kelti ginklus prieš Franco diktatūrą.

Nevykau į Ispaniją politiniais sumetimais. Stebėdamas žmones ir spaudą, patiekiau saujelę įspūdžių, dideles išvadas darantiems galiu tik tiek pasakyti: taip, man geriau gen. Franco, negu Malenkovas, Paleckis ar Bierutas...

BALF'O SALPOS DARBAI

ANGLIJOS LIETUVIAI NEGALES ISVYKTI AMERIKON?

1. AR BALFAS NUMATO VEIKTI IR TADA, KAI LIETUVA BUS IŠLAISVINTA?

— Man rodos, — sako BALFo pirmininkas prof. kan. J. B. Končius, — kad kiekvienas lietuvis į tokį klausimą atsakytų tik teigiamai. Nesunku jau dabar numatyti, jog okupacijos išvargintiems Lietuvos gyventojams bus reikalinga greita ir nemaža pagalba. Šiandien dar nežinome, kaip įvyks Lietuvos išsivadavimas. Paprastai tokių sąmyšių metu ir valdžių pasikeitimo laikotarpiais kraštai būna labai nualinti ir gyventojai apiplėšiami ir nuskurdinami. Todėl ateitį Lietuvai įpagalbą bus neišvengiamai reikalinga. Nežinau, ar tada būtų toks pasaulio kraštas, kuriamė yra bent kiek lietuvių, kad jie nemėgintų tuo momentu organizuoti paramos tėvynei. Lankantis Vokietijoje pas dabartinius tremtinius, teko įsikalbėti su jais apie grįžimą į Lietuvą. Gavau įspūdį, kad net jie, patys veik nieko neturėdami, atiduotų viską, kad tik jų aukos galėtų pasiekti Lietuvoj paliktus namiškius ir artimuosius. Juo labiau turėsime aukotis mes, gyveną gerose sąlygose ir gražiai įsikūrę. Nė kiek neabejoju, kad Amerikos lietuviai reikiamu laiku pirmieji išties stiprios pagalbos ranką.

Siųstumėm į Lietuvą aukas ir dabar, jei tik jos pasiektų mūsų tautiečius. Bet visi gerai žinome, kurios priežastys neleidžia to padaryti. Tuoj po karo, 1945 m., BALFas nusiuntė į Lietuvą dvi dideles siuntas su rūbais, maistu, vaistais ir medicinos įrankiais. Bet kas tas siuntas gavo ir kam tie daiktai teko, BALFas nesulaukė jokios žinios. Tada norėta savo atstovus siųsti Lietuvon, bet Sovietų valdžia nesutiko jų įsileisti. Ryšium su šiuo klausimu turiu pasakyti, jog tada iškils dar vienas didelis ir svarbus uždavinys, būtent — teks skubėti į pagalbą tremtiniams, esantiems Sibire.

Kaip tas viskas vyks, šiandien nie kas dar negali pasakyti, bet planuoti ir ruošti, o svarbiausia budėti reikia iš anksto. Su laisvės patekėjimu turės plaukti ir mūsų pagalba iškankintiems koncentracijos stovyklose broliams ir sesėms.

Tokią didelę pagalbą suteikti, kokia tada bus reikalinga, tebus galima tik dirbant suvienytoms jėgoms organizuotai. Atrodo, kad tam geriausiai galės pasitarnauti Bendrasis Amerikos Lietuvių Šalpos Fondas, turįs jau nemažą šioj srity patyrimą. Tačiau tuo atveju BALFą teks praplėsti, įsteigti daugiau skyrių ir suverbuoti daugiau narių, kad darbas būtų našus ir sekmingas. Manau, kad, artėjant lemiamai valandai, visa lietuviškoji visuomenė be pasaulėžiūros skirtumų per savo organizacijų atstovus nutars, kaip ir ką reikia daryti.

2. KOKIE ŠIUO METU SVARBIAUSI BALFO DARBAI IR RŪPESČIAI?

— Tie patys, kaip ir anksčiau. Kol yra Europoje tremtinių, o šiuo metu jų priskaitoma iki 10.000, BALFo uždaviniai ir darbai nesumažėjo. Sakysiu, kad jie net pasunkėjo. Tarptautinė šalpos globa, kaip IRO ir kitų organizacijų, kurios teikė tremtiniams paramą, išnyko. Tremtiniams liko tik vokiečių ūkio parama, kuri, kaip patys žinote, yra nepakankama. Todėl yra būtinas reikalas bent kiek pridėti prie gaunamos vokiškosios pašalpos, kad šiaip taip tremtiniai galėtų gintis nuo bado.

Aš siekiu, kad pabaltiečiai tremtiniai gautų Amerikos valdžios pastovią paramą. Jūs žinote, kad 1952 metų pradžioj pradėjo veikti U. S. Presidential Escapee Program, sutrumpintai PEP, o dabar ji vadinama U. S. Escapee Program. Pagal ją Amerikos valdžios yra globojami visi pabėgėliai iš komunistinių kraštų, atbėgę po 1948 m. sausio mėn 1 d. Tuo būdu lietuviai tremtiniai, atsiradę Vokietijoje prieš 1948 m., ta programa naudotis negali. Todėl neseniai lankiausi Vašingtone, mačiausi su Mr. Dawson, Escapee Program direktorium, ir kitais Valstybės Departamento augštais pareigūnais, ir pra šiau, kad minėtoji 1948 m. data būtų atkelta į 1944 metus. Nors man suteikė kai kurių vilčių, bet, atrodo, tuo reikalu dar teks klebenti pareigūnų duris. Jei klausimas teigiamai išsisprėstų, tai būtų nemažas laimėjimas tremtiniams, nes tada daugelio būklė žymiai pagerėtų.

Kitas svarbus klausimas, kuris šiuo metu BALFui itin rūpi, yra tremtinių emigracija iš Europos į JAV. Norisi, kad juo didesnis tremtinių skaičius pasinaudotų naujuoju emigracijos įstatymu ir atvyktų į Ameriką. Pagal naująjį įstatymą emigrantams irgi reikės pasirūpinti buto ir darbo garantijomis. Šių emigracinių dokumentų projektas ruošiamas Vašingtone. BALFas kartu su kitų tautybių panašiomis organizacijomis rūpinasi, kad garantijos sudarymas nebūtų apsunkintas įvairiais reikalavimais, kurie gali atgrasinti sponsorius nuo tokių dokumentų davimo. BALFui, kada garantijų formularai bus gauti, teks ieškoti kai kuriems tremtiniams dokumentų sudarinėtojų. Tokie tremtinių sąrašai, kuriems reikės parūpinti sponsorius, sudarinėjami jau dabar.

Amerikos valdžiai ruošiant dabartinį emigracijos įstatymą, BALFas kartu su kitom karitatyvinėm organizacijom rūpinasi, kad įstatymas tremtiniams būtų palankesnis. Dabar juo galės pasinaudoti apie 3.000 mūsų tremtinių, gyvenančių Vokietijoj, Italijoj, Austrijoj, Prancūzijoj, Belgijoj, Danijoj, Olandijoj ir Švedijoj. Gyveną Anglijoj, Kanadoj ir Australijoj pagal priimtąjį įstatymą į JAV negalės atvykti. Tat liečia ne vien tik lietuvius, bet ir visų kitų tautybių tremtinius.

Be visų šitų darbų, BALFui nuolat rūpi, kaip surasti tuos išteklius, kad būtų galima palaikyti tolimesnį šalpos darbą. Tam tikslui pirmiausia kreipiamės į Amerikos lietuvių visuomenę prašydami pagalbos. Kiekvienais metais organizuojam aukų rinkimo vajus. Jie vyksta ir dabar. Nors juos vykdo BALFo skyriai, dirbdami kontakte su parapijomis ir kt. organizacijomis, bet BALFo Centrui tenka tą darbą koordinuoti ir žiūrėti, kad jis nenustotų ir toliau vyktų.

3. KO BALFO VADOVYBĖ IR ŠELPĖJAI AMERIKOS LIETUVIAI DAUGIAUSIA PAGEIDAUJA IŠ ŠELPIAMŲJŲ EUROPOJE?

— Mūsų noras — padėti tremtiniams ir juos visus patenkinti. Amerikos lietuviams labai malonu patirti, kad jie savo aukomis galėjo pagelbėti tremtiniams. Šalpos darbo sekmė daug priklauso ir nuo pačių tremtinių. Labai svarbu, kad tremtiniai patys dažniau primintų savo bėdas. Tam patarnauti gali tremtinių laiškai, nuotraukos, spauda ir kt. Vaizdinga nuotrauka ir laiškas, ryškiai nusakąs tremtnių vargus, gali daug padėti. Pati visuomenė įdomau jasi šelpiamaisiais ir nori apie juos daugiau žinoti. Tokių žinių ir vaizdingos medžiagos BALFas iš pačių tremtinių pasigenda ir todėl nori jos susilaukti daugiau, nei iki šiol buvo gaunama.

Baigdamas atsakyti į šį klausimą, noriu šelpiančiųjų vardu palinkėti tremtiniams geros sveikatos, ištvermės kovojant su vargu, neprarasti gyvenimė vilties, o svarbiausia, kiek jėgos leidžia, visiems jungtis į bendrą Lietuvos vadavimo darbą.

4. KĄ KITA RASTUMĖT REIKALINGA ŠIA PROGA PAREIKŠTI?

— Nors retai ir negausiai, visdėlto kai kada esti balsų, kurie sako, kad BALFas darbą yra atlikęs ir todėl galįs sustabdyti savo veikimą. Naudodamasis Jūsų suteikta proga, noriu pasakyti, kad tokių nuomonių reiškimas, ypač per spaudą, yra gry nas nesusipratimas, o dar daugiau— neįsigilinimas į viso dalyko esmę.

Visų pirma BALFo uždaviniai ne baigti. Jei šiandien vieni jau įsikūrė ir apsieina be paramos, tai nereiškia, kad jau nereikia rūpintis likusiais tremtiniais. Juk turim nė mažiau kaip 10.000 tremtinių, kurių negalime palikti be jokio užnugario. Neseniai viename lietuviškame laikraštyje skaičiau, kad, girdi, tremtinius galėtų šelpti tiesiogiai patys šelpėjai, pasiėmę globoti atskiras tremtinių šeimas ir asmenis. Tuo, esą, būtų sutaupyta BALFo administravimo išlaidos. Atsakydamas į tokį siūlymą, norėčiau paklausti, ar ilgai tvertų tokia privati globa? Manau, kad greitai rastųsi tremtinių, kuriais jau niekas nesirūpintų.

Kai kalbama apie BALFo administravimo išlaidas, tai dažniausiai galvojama' apie tarnautojų atlyginimus. Šiandien BALFas turi du nuolatinius samdomus tarnautojus, kurie gauna visai nepatrauklius atlyginimus palyginti su tuo uždarbiu, kurį jie pagal savo kvalifikacijas galėtų gauti dirbdami kitur. Tuo tarpu niekas nepagalvoja, kokią naudą turi BALFas, kada jis dar išlaiko savo ofisą ir dirba kaip valdžios pripažinta organizacija. Du tarnautojai traukia jo visą vežimą, atlikdami visus rašitnės darbus, drabužių supakavimą, paruošia siuntas ir rūpinasi tremtinių emigracija ir kt. reikalais. Dėliai aiškumo turiu pasakyti, jog BALFas verčiasi ne vien tik lietuviškosios visuomenės aukomis. Stipriai jis yra remiamas Amerikos valdžios ir kitų tarptautinių karitatyvinių organizacijų. Per visą savo veikimo laiką iš pašalinių šaltinių BALFas yra gavęs tris kartus daugiau, nei mes patys pajėgėme suaukoti. Juk šiais metais esame jau iš jų gavę 56.000 svarų pieno miltelių ir 43.000 svarų sviesto, kurių vertė siekia 38.895,00 dolerių. Iš viso per šių metų 9 men. į Europą BALFas pasiuntė 245.000 svarų įvairių gėrybių (rūbų, avalynės, maisto). Jei ne BALFas visuomenei persiuntimas atseitų 34.000,00 dolerių. Dabar persiuntimo išlaidas apmokėjo pati valdžia.

Sulikvidavus BALFą ir įvedus privačios iniciatyvos šelpimo sistemą, tektų patiems šelpėjams atlyginti visas gėrybių persiuntimo išlaidas. Kartu nustotumėm ir kitų gėrybių. Visa tai įvertinus pinigais, gaunama suma, kuri sudaro ne dviejų tarnautojų metinį atlyginimą, bet kelių dešimčių. BALFas, kaip minėjau, yra valdžios pripažinta šalpos organizacija, ir su tuo yra susijusios kai kurios teisės ir privilegijos. Tat buvo iškovota, ne lengvai pasiekta. Daugelis kitų tautybių neįstengia tokios organizacijos įkurti.

Nuo viso to atsisakyti ir sustabdyti BALFo veikimą būtų tikras mūsų neapdairumas, ypač dabar, kada turim Europoje nemažą skaičių tremtinių ir kada mūsų laukia nauji uždaviniai, kuriuos esu suminėjęs pačioje pradžioje, — baigė pasikalbėjimą BALFo pirmininkas prof. kan. B. Končius.

UŽ GELEZINES UZDANGOS

DESPERATIŠKOS PASTANGOS GELBĖTI LIETUVOS ŽEMĖS ŪKĮ

Iki šiol su žemės ūkiu Sov. Sąjungoje buvo apsieinama kaip su fabriku. Visi apskaičiavimai buvo daromi tais pačiais pagrindais, kaip ir kokios muilo įmonės, odų išdirbimo fabriko ar cheminės laboratorijos. Vadinasi, tiek tai ha žemės reikalinga tiek tai traktorių, tiek tai karvių, arklių, kiaulių, tiek tai tonų trąšų ir t. t. — ir iš viso to mišinio turi būti gauta tiek tai centnerių javų, mėsos, daržovių, šieno ir t. t. Reikėjo, kad praeitų 25 metai, kol bolševikų „priešakinės agrotechnikos" išminčiai įsitikino, jog toks biurokratinis skaičiavimas žemės ūkiui netinka. Ir komunistų partijos centro komiteto plenumas turėjo konstatuoti, kad pavergtos Lietuvos žemės ūkio lygis neatitinka žemės ūkio aprūpinimo technika lygio ir kolūkinėje santvarkoje slypinčių galimybių.

Prie to dar buvo galima pridėti, kad jis niekada ir neatitiks. Du padauginę iš dviejų tik matematikoje gausime keturis. Žemės ūkyje galima gauti keturis, ir tris, ir septynis, nes čia pastovių ir griežtai ribotų dydžių iš viso nėra. Rusija 25 metus į savo ūkį kišo tūkstančius traktorių, kombainų, linarovių, bulviakasių ir kitokių mašinų, pylė milionus centnerių trąšų, o rezultatas buvo tas, kad ne tik jokios pažangos per tą laiką nepadaryta, bet — dar didelė atžanga. Kodėl taip įvyko? Ogi todėl, kad tai, ką TSRS komunistai laikė ir pavergtos Lietuvos š. m. spalio mėn. 21 d. „Tiesos" aprašomas plenumas laiko „kolūkinėje santvarkoje slypinčiomis galimybėmis", yra kolūkinės santvarkos pačiuose giliausiose pagrinduose glūdinčios neigiamybės, būtent — privačios nuosavybės nebuvimas. Šitas neįkalkuliuotas dydis ir daro tai, jog visi teoriniai apskaičiavimai eina niekais, o iškyla vienintelė realybė — žemės ūkio bankrotas.

Komunistai labai gerai žino, kur yra visų kolūkinių negerovių priežastis, tik vengia apie ją viešai kalbėti ir atvirai prisipažinti, kad kol nebus atstatytas privatus ūkininkavimas, tol jokios priemonės nieko negelbės. Ne tik mėnas ir mokslas, bet ir ūkis be laisvės negali vystytis ir gyventi.

Individualaus ūkininkavimo siekimui patenkinti komunistai leido turėti kolūkininkams privačius sklypelius, karvutę, porą avių, vištų, bet ir nuo jų paima mokesčius ir duoklę valstybei. Kad tai yra labai stiprus jausmas, rodo kolektyvininkų pastangos visomis jėgomis išlaikyti tuos paskutinius nuosavybės trupinius, nors jie atneša daugiau rūpesčio negu pelno.

Suprantama, kad „načalninkas" niekada neparodys tiek rūpesčio ir meilės žemės ūkiui, kiek jo savininkas. Jei ant lauko neužaugo ar supuvo, tai jo supuvo ir jam neužaugo. O „načalninkui" kas — jis vis vien gaus savo algą, o pora rublių daugiau ar mažiau premijų — tai didelio vaidmėns nevaidina. Dėl to plenumas ir reikalauja kelti partinio kadro atsakomybę už padėtį kol. ūkyje, MTS ir tarybiniame ūkyje, likviduoti nuasmeninimą ir neatsakingumą vadovaujant kol. ūkiams. Bet kaip tu, žmogau, pakelsi tą atsakomybę ir kaip likviduosi nuasmeninimą, jei visa kol. ūkio vadovybė susideda tik iš viršininkų? Šiandien jis čia, rytoj — kitur. O žemės ūkyje planuojama ne vieneriems ir dvejiems metams, bet—dešimtmečiams. Ateina kitas „načalninkas" ir senuosius planus apverčia aukštyn kojomis: vėl nauji planai ir nauji reikalavimai.

Žiauriai klystų tas, kuris manytų, kad šitie, nors ir kaip pažiūrėti paprasti, reikalavimai yra surašyti pavergtos Lietuvos tuščiagalvių. Ne, tai yra papūgiškas pakartojimas Chruščovo kalboje, pasakytoje š. m. rugsėjo 3 d. visasąjunginės kom. partijos plenume, iškeltų reikalavimų su visais vertimo rusicizmais. Kas tinka maskoliams, šiandieną turi tikti ir pavergtos Lietuvos žmonėms.

Chruščovas savo kalboje turėjo pripažinti sukolektyvinto Rusijos žemės ūkio smukimą. Tą pat pripažino ir pavergtos Lietuvos kp plenumo papūgos. Jos konstatavo, kad „daugelyje kolūkių ir rajonų grūdinių kultūrų, žieminių cukr. runkelių, bulvių ir kitų kultūrų derlius yra per žemas. Ypač daug stambių trūkumų yra gyvulininkystės srity. Lėtai didėja gyvulių ir karvių skaičius. Dėl blogo gyvulių šėrimo, priežiūros, gyvulininkystės priduktingumas kol. ūkiuose vis dar tebėra žemas. Labai atsilieka vystant gyvulininkystę Sa-

(nukelta į psl. 6)

GRAHAH GREENE

ATGAILOS SIMFONIJA

— Jūs esate geras žmogus. Jums nieko nereikia bijoti.

— Jūsų tokios keistos idėjos, — skundėsi leitėnantas. — Kartais man atrodo, kad jūs mėginate mane prikalbėti.

— Prikalbėti? Prie ko?

— O, gal leisti jums pabėgti arba tikėti į šventą katalikų Bažnyčią, šventųjų bendravimą... kaip tėn toliau?

— Nuodėmių atleidimą.

— Jūs į tai nelabai tikite, tiesa?

— O taip, aš tikiu' — atkakliai atsakė mažasis žmogus.

— Tai ko jūs rūpinatės?

— Jūs matote: aš nesu neišmanėlis. Visuomet žinojau, ką dariau, dėl to dabar negaliu savęs pateisinti.

— Ar Padre Josė apsilankymas būtų sudaręs kokį skirtumą

Jam reikėjo ilgai laukti atsakymo, o kai jį išgirdo, — leitėnantas nesuprato.

— Kitas žmogus... palengvina...

— Ar nieko jums negalėčiau padėti?

— Ne, nieko.

Leitenantas atidarė duris, mechaniškai uždėjęs ranką ant savo revolverio. Jis buvo geroj nuotaikoj, lyg dabar jau paskutinis kunigas būtų užrakintas, ir nieko neliko galvoti. Veiksmo spyruoklė, atrodė, sulūžo. Jis prisiminė gaudymo savaitės kaip malonų laiką, kuris daugiau niekuomet negrįš. Jautėsi neturįs jokio tikslo, tartum iš pasaulio būtų išsekęs gyvenimas. Su karčiu nuoširdumu (šiam mažam, šventam žmogui jis negalėjo jausti bet kokios neapykantos) pasakė:

— Mėgink užmigti.

Jau buvo beuždaręs duris, kai išsigandęs balsas riktelėjo:

— Leitenante!

— Esu.

— Jūs matėte, kaip žmones šaudė? Žmones, kaip mane?

— Taip.

— Ar skausmas trunka... ilgą laiką?

— Ne, ne. Tik akimirksnį, — šiurkščiai atsakė, uždarė duris ir nuėjo išbaltintų sienų kiemu.

Jis pasuko į raštinę: kunigo ir bandito paveikslai dar kabėjo ant sienos; jis juos nuplėšė, — daugiau jie nebus reikalingi. Paskui atsisėdo už stalo ir pavargęs užmigo, parėmęs rankomis galvą. Pabudęs, jis neatsiminė sapnų, išskyrus juoką, visą laiką trukusį juoką ir ilgą koridorių, kuriame jis negalėjo surasti durų.

* * *

Kunigas sėdėjo ant grindų, laikydamas butelį degtinės. Atkimšęs, prisidėjo butelį prie lūpų. Atkoholis jo neveikė, tartum būtų vanduo. Jis jį pastatė ir, kalbėdamas šnibždančiu balsu, pradėjo tam tikros rūšies visuotiną išpažintį. Jis tarė:

— Aš paleistuvavau.

Formali frazė ničnieko nereiškė: tarsi tai būtų sakinys iš laikraščio, ir už tokį dalyką negalėjo kiltį atgailos jausmo. Jis vėl pradėjo:

— Aš mėgavausi su moterimi, — ir mėgino įsivaizduoti kitą kunigą, klausiantį jį:

— Kiek kartų? Buvo jį tekėjusi?

— Ne.

Negalvodamas, ką daręs, jis vėl truktelėjo gurkšnį degtinės.

Kai gėrimas paliėtė liežuvį, jis atsiminė savo kūdikį, išeinantį iš akinančios šviesos: niūrų, nelaimingą, viską žinantį veidą. Jis tarė:

— O Dieve, padėk jai! Pasmerk mane, nes aš to vertas, tik leisk jai amžinai gyventi.

Tai buvo meilė, kokią jis turėjo jausti kiekvienai sielai pasaulyje. Jis pradėjo verkti. Atrodė, tarsi turėjo stebėti nuo kranto ją pamažu skęstančią, nes jis pamiršo plaukti. Jis mąstė:

— Visą laiką aš tai turėjau jausti kiekvienam.

Jis mėgino nukreipti savo mintis prie išsigimusio indėno, leitenanto, net dantisto, su kuriuo kartą keletą minučių sėdėjo, prie vaiko bananų prekyvietėje. Ilga veidų virtinė stūmėsi prieš ji, tarsi būtų durys, kurių neįmanu pajudinti. Jis taipgi buvo pavojuje. Meldėsi:

Dieve, padėk jiems.

Tačiau maldos metu jis vėl nukrypo prie savo kūdikio ir žinojo, kad meldžiasi tik už ją. Kita klaida...

Po valandėlės jis vėl pradėjo:

— Buvau girtas — nežinau, kiek kartų; nebuvo pareigos, kurios nebūčiau apleidęs; nusikaltau išdidumu, gailestingumo stoka...

Žodžiai vėl pradėjo virsti formaliais, nereikšmingais. Nebuvo nuodėmklausio, kuris jo mintis nukreiptų nuo formulės prie veiksmo.

Nurijo kitą gurkšnį degtinės, atsikėlė, nes pradėjo jausti mėšlungį, nuėjo prie durų ir pro užtvarą pažvelgė į mėnulio apšviestą aikštę.

Galėjo matyti policininkus, miegančius savo gamakuose; vieną vyrą, kuris negalėjo užmigti ir šen ir ten tingiai vaikščiojo. Visur buvo nuostabiai tylu — net kamerose; atrodė, tarytum visas pasaulis taktiškai nusisuko, kad nepamatytų jo mirštančio. Apsigraibydamas kėlių, pasieniu jis grįžo į tolimiausią kertę ir atsisėdo su buteliu tarp kelių. Jis mąstė:

— Kad nebūčiau buvęs toks nenaudingas, nenaudingas...

Aštuoni sunkūs, beviltiški metai jam atrodė tik pareigų karikatūra: kėlios Komunijos, kelios išpažintys ir nesibaigiantis blogas pavyzdys. Jis mąstė:

— Jei man reikėtų atiduoti tik vieną sielą, galėčiau pasakyti: „Žiūrėk, ką aš padariau"...

Žmonės mirė už jį — jie užsitarnavo šventojo, ir jo sąmone praskrido kartėlio šešėlis, kad Dievas nepagalvojo, jog žmonės buvo verti jiems vieną tokį atsiųsti.

— Padre Jose ir aš, — galvojo, — Padre Jose ir aš...

Ir vėl truktelėjo gurkšnį iš butelio; mąstė apie šaltus, jį atstumiančius šventųjų veidus.

Naktis slinko lėčiau, nei paskutinioji kalėjime praleistoji, nes dabar jis buvo vienas. Tiktai degtinė, kurią jis pabaigė apie antrą valandą ryto, jį migdė. Jis jautėsi iš baimės nesveikas, jam skaudėjo vidurius, nuo gėrimo išdžiūvo burna. Negalėdamas pernešti tylos, pradėjo pats su savimi balsu kalbėtis, nelaimingai skųsdamasis:

— Viskas labai puiku... šventiesiems.

O vėliau:

— Iš kur jis žino, kad trunka vos vieną akimirksnį? Kokio ilgumo tas akimirksnis?

Pradėjo verkti, jautriai mušdamas galvą į sieną. Jie suteikė progą Padrei Jose, bet jam jos nesuteikė. Galbūt, jie viską klaidingai suprato — dėl to, kad jis tokį ilgą laiką jiems pasprukdavo. Galbūt, jie iš tikrųjų manė, kad jis atsisakys tų sąlygų, kurias priėmė Padre Jose: kad jis atsisakys vesti; kad jis užsispyręs. Gal būt, jei jis pats jiems pasiūlytų, galėtų dar išvengti. Viltis jį nuramino ir jis užmigo, atrėmęs galvą į sieną.

Jis sapnavo nuostabų sapną. Sapnavo, kad sėdėjo kavinėje prie staliuko, katedros didžiojo altoriaus priekyje. Prieš jį buvo padėti šeši patiekalai ir jis valgė išalkusio apetitu. Sklido smilkalų kvapas ir supo keistas didingumo jausmas. Patiekalai, kaip ir visi valgiai sapne, nebuvo ypatingai skanūs, bet jis jautė, kad, šiuos pabaigęs, gaus geriausią iš visų.

Altoriaus priekyje, laikydamas Mišias, šen ir ten vaikštinėjo kunigas, bet jis nekreipė dėmesio: pamaldos, atrodė, jo daugiau nebedomino. Pagaliau šešios lėkštės buvo tuščios; kažin koks neregimas paskambino Sanctus varpeliu, ir Mišias laikąs kunigas priklaupė prieš Ostiją. Bet jis sėdėjo, tarsi laukdamas, nekreipdamas dėmesio į altoriaus viršuje esantį Dievą, tartum tas Dievas būtų kitiems žmonėms, bet ne jam. Tada stiklas, stovįs prie jo lėkštės, pradėjo pildytis vynu, ir, pakėlęs į viršų akis, pamatė jam patarnaujančią bananų stoties mergaitę. Ji prabilo:

— Aš jį gavau savo tėvo kambaryje.

— Tu jo nepavogei?

— Nevisai, — pasakė atsargiu, bet griežtu balsu.

— Labai gražu. Aš pamiršau kodą — kaip jis vadinasi?

— Morzės.

— Taip, tikrai. Morzės. Trys ilgi dūžiai ir vienas trumpas.

Ir staiga suskambėjo dūžiai: prie altoriaus kalė kunigas, visoje navoje kalė nematoma minia: trys ilgi — vienas trumpas. Jis paklausė:

— Ką tai reiškia?

— Žinios, — tarė mergaitė, stebėdama jį susidomėjusiu atsakingu žvilgsniu.

Kai jis pabudo, jau švito. Pabudo jis su didžiuliu vilties jausmu, kuris staiga visai jį apleido, kai tik pažvelgė į kalėjimo kiemą. Aušo jo mirties rytas. Jis susirangė ant grindų, laikydamas rankoje tuščią butelį degtinės ir mėgindamas atsiminti atgailos aktą:

— O, Dieve, aš gailiuos ir meldžiu visų nuodėmių atleidimo... Nukryžiuotasis... esu vertas Tavo baisių bausmių.

Jis sumišo. Mintys pynėsi apie kitus dalykus; nebuvo miela mirtis, kokios jis visuomet meldė. Žvilgsniu kameros sienoje sugavo savo šešėlį; jis buvo juokingos, bevertės skulptūros išvaizdos.

Koks kvailas jis buvo, manydamas, kad yra pakankamai stiprus pasilikti, kai kiti bėgo.

— Koks užsispyręs aš esu — mąstė — ir koks nenaudingas! Niekam nieko gero aš nepadariau. Galėjau ir visai negyventi. Tėvai buvo mirę — greitai ir jis nebus atsimenamas; gal ko gero iš tikrųjų jis nėra praga ro vertas

Ašaros riedėjo veidu; akimirksnį jis nebijojo pasmerkimo, — net skausmo baimė buvo nutolusi. Jis tiktai jautėsi labai nusivylęs, kad pas Dievą reikėjo eiti tuščiomis rankomis, visai be nieko. Jam tą akimirksnį atrodė, kad visai lengva būtų buvę likti šventuoju. Reikėjo tik truputį save suvaržyti ir truputį drąsos. Jis jautėsi kaip tas, kuris neteko laimės, pavėluodamas kelias minutes į nurodytą vietą. Žinojo, kad gale buvo tik vienas vertingas dalykas — šventumas.

Vertė J. Lekešys

Europos Lietuvių Kronika

LONDONAS

NEVERSKITE RAŠYTI GRAUDŽIŲ LAIŠKŲ

kuriuose prašysime atsiskaityti už gaunamąjį EUROPOS LIETUVĮ! Gerb. skaitytojai, gavę iki šiolei laikraštį kreditan, maloniai prašomi atsilyginti ir tuo pačiu sutaupyti administracijai bereikalingas pašto išlaidas, siunčiant paraginimą.

A†A SIMANO VALIUKĖNO GIMINIŲ ŽINIAI

Šių metų spalio 6 d., Rochdale mirė lietuvis, SIMAS VALIUKĖNAS, palikęs turto apie 300 svarų. „Daily Telegraph" skelbia, kad mirusiojo giminės prašomi atsiliepti, teiraujantis šiuo adresu: The Solicitor, Duchy of Lancaster Offiice, London, W. C. 2.

Redakcijos žiniomis velionies brolis — M. Valiukėnas šiuo metu gyvenąs Amerikoje. Žinantieji M. Valiukėno adresą, maloniai prašomi pranešti apie jo brolio mirtį.

KNYGŲ PLATINTOJŲ IR SKYRIŲ VALDYBŲ ŽINIAI

Norį tuojau gauti 1954 m. EUROPOS LIETUVIO kalendorių, prašomi pranešti, kiek egzempliorių prisiųsti.

Leidykla BENDRIJA, 43, Holland Park, London, W. 11.

1945 M. 13 ŠILINGŲ — ŠIANDIEN SVARAS

Britų iždo sekretorius Mandling pareiškė, kad svaro perkamoji galia krito 6 šil. ir 7 penus, palyginus su 1945 m. Prieš aštuoneris metus už 13 šil. ir 5 penus galima buvo nusipirkti tiek, kiek šiandien už 1 svarą.

NELEIS KURENTI ŽIDINIŲ?

Londono miesto savivaldybės ruošiasi kovai su nuodingomis miglomis, nuo kurių pereitais metais mirė 12.000 žmonių. Londono dienraščiai skelbia, kad miglos aukų buvo daugiau, negu 1886 m. choleros siautėjimo metu ninėavo nuo epidemijos.

Be kita ko, yra numatyta skelbti miglos pavojų, kad iš anksto gyventojai būtų įspėti apie jos artėjimą. Taip pat numatoma neleisti kurenti židinių anglimis, nuo kurių susidaro suodžių debesys, nuodiją kvėpavimo organus. Miglos metu gyventojai bus raginami susilaikyti nuo židinių „malonumo". Taip pat ir garvežiams bus suvaržymų.

KODĖL, RETKARČIAIS, NEGAUNAMI LAIŠKAI?

Britų pašto vice-ministeris Gammans, darydamas pranešimą Žem. Rūmuose, pareiškė, kad vienerių metų bėgyje, t. y. nuo pereitų metų spalio pabaigos iki šių metų spalio pabaigos, britų paštuose yra dingę 734 pašto maišai. Per ankstyvesnius 12 mėnesių buvo dingę 685 maišai. Viceminintėris pabrėžė, kad ateityje britų pašto ministerija padidins budrumą, tikslu išvengti pašto korespondencijos vagysčių.

ANGLIAKASIŲ DERYBOS

Angliakasių Profesinės Sąjungos atstovai patiekė naujos medžiagos Valstybin. Anglies Tarybai; įrodydami, kad 400.000 angliakasiams turėtų būti pakeltas uždarbis. Nors ši reikalavimą Taryba anksčiau buvo atmetusi, tačiau dabar pažadėjo šį reikalą naujai persvarstyti.

JEIGU BŪTŲ NEDARBAS

Londone kalbama, kad britų vyriausybė planuojanti apsaugos priemones prieš nedarbą. Lordų Rūmuose medžiagų ministeris lordas Woolton pareiškė, kad tuo atveju, jei kraštui gręstų rimtas nedarbo pavojus, bus pravesta labai plačiu mastu viešieji darbai, kurie pareikalausią daugybės darbo rankų ir milžiniško kapitalo. Pirmoje eilėje numatoma perstatyti D. Britanijos keliai, dėl kurių netobulumo šiuo metu įvyksta daug susisiekimo nelaimių.

ATEIKITE BE KVIETIMŲ!

Šeštadienį, lapkričio 21 d., 7 val. Lietuvių Namuose ruošiamas linksmavakaris. Gros penkių žmonių orkestras. Veiks bufetas su gerais užkandžiais. Baras gavo naują rūšį alaus — SKISTIVALIS. Viešnios ir svečiai prašomi atsilankyti be specialių kvietimų. Rengėjai tvirtina, kad nesigailėsime. Pamatysime atėję!

MANCHESTERIS

A. A. PETRAS PALKIMAS

Š. m. spalio 28 d., po ilgos ir sunkios ligos, Manchesteryje mirė Petras Palkimas, 58 m. amžiaus, palikęs nuliūdusią žmoną, dukrą ir sūnų Povilą, kuris šiuo metu lanko Saleziečių gimnaziją, Italijoje ir, dėl brangios kelionės, negalėjęs atvykti į Tėvelio laidotuves.

Velionis P. Palkimas iš Vokietijos atvyko Škotijon ir čia dirbo Port Villiam aliuminijaus fabrike apie trejetą metų. Sunkus darbas ir tolima kelionė dviračiu darbovietėn, pakirto neperstipriausią velionies sveikatą. Jieškodamas jo sveikatai tinkamesnio darbo, A. A. Palkimas persikėlė į Manchesterį, bet čia jau ne begalėjo dirbti ir atsidūrė ligoninėje. Po ilgesnio laiko iš ligoninės grįžta į namus ir čia du metus slaugomas ir gydomas. Spalio 28 d., kelias dienas neatgavęs sąmonės, palikko šeimą Manchesterio lietuvių koloniją ir visą šio krašto išeiviją.

A. A. Petras Palkimas kilęs iš Žemaitijos, Telšių miesto. Nepriklausomybės laikotarpyje jis ilgus metus dirbo vidaus policijos tarnybo je.

Spalio 31 d. palaidotas Moston R. katalikų kapinėse, kur DBLS Manchesterio skyriaus valdybos iniciatyva buvo nupirktas kapinėse žemės sklypelis, o duosnių tautiečių aukomis pastatytas Paminklinis Kryžius. Gedulingas pamaldas ir visas laidotuvių apeigas atliko kun. V. Kamaitis. Prie velionies kapo sudėta lietuviškų organizacijų ir pavienių asmenų vainikai ir gėlių puokštės. Prie duobės kun. V. Kamaitis, sakydamas pamokslą, primi nė žmogaus gyvenimo prasmę, dabartinį ir pomirtinį gyvenimą.

Velionies geras bičiulis L. Venckus, atsisvekinimo žodyje tarė: — Ilsėkis Žemaičių krašto sūnau šioje svetimoje šalyje ir šiose svetimose kapinėse, kuriose Tau buvo lemta pasilikti amžinai ir kurių sunki, svetima žemė užbėrė Tavo akis, laisvės ryto neišvydusias".

A. Jaloveckas

A. A.

Po sunkios ir ilgos ligos Manchesteryje mirė ilgametis Lietuvos Policijos tarnautojas, PETRAS PALKIMAS. Jo žmonai, Valei Palkimienei, dukrelei Reginai ir sūnui Pauliui, reiškiu nuoširdžią užuojautą.

KAZYS ZDRAMYS

KARIŲ MINĖJIMAS LONDONE

Šiais metais Karių Dienos šventės minėjimą ruošia Londono skautai. Lapkričio 22 d., sekmadienį, 6 val. Social. Klubo salėje paskaitą skaitys prof. St. Žymantas; po paskaitos skautai pakartos vaidinimą — A. Kaulėno 3 veiksmų veikalėlį „Mūsų darbai ir mūsų mintys Motinai Tėvynei". Po vaidinimo bendras pasilinksminimas.

SKAUTŲ — SKAUČIŲ DĖMESIUI

Sesės ir broliai, š. m. lapkričio 1 d. — suėjo 35 metai, kai įsikūrė pirmasis lietuvių skautų vienetas, Vilniuje. Tojį diena iškilmingai buvo švenčiama viso laisvojo pasaulio lietuvių skautų. Taip pat ir mes, čia, Anglijoje, gyveną skautai, vienį iškilmingiau, kiti kukliau paminėjome tą mums svarbią dieną.

Lietuvos skautybės raidą nagrinėjant, tenka pastebėti, kad svarbų vaidmenį skautų veikloje atliko ir atlieka mūsų skautiškoji spauda. Tik deja, kad neužtektinai mes ją remiame. Ar mes visi skaitome „Skautų Aidą"?, Ar nepamiršome, kad 1953 m. jau baigiasi, o su jais ir „Skautų Aido" ir „Mūsų Vyties" prenumerata?

Kviečiu, kas tik gali, užsiprenumeruoti „Skautų Aidą" ir „Mūsų Vytį" ateinantiems metams. Esu tikras, kad šie leidiniai Jūsų neapvils. Neatidėliokime, nes N. Metai čia pat!

Visi draugininkai-kės prašomi surinktą prenumeratos mokestį persiųsti šiuo adresu: 234, Quinnn Square, Russia Lane, London E. 2.

Viš budžiu!

S. v. vyr. sl. J. Alkimavičius,
Anglijos Rajon. Spaudos Skyr. V-jas

BRADFORDAS

JUNGTUVĖS

Veiklus Bradfordo vaidybos Studijos „Atžalyno" dalyvis, jautrus ir nuoširdus lietuvis Juozas Maruškevičius lapkričio 14 d. St. Ann's bažnyčioje buvo sutuoktas su Edith Furst. Jaunuosius prie altoriaus palydėjo gražiai pasipuošusios dvi pabrolių poros. Po bažnytinių apeigų jaunojo šeimininko p. J. Prasausko namuose buvo lietuviškos vaišės, kuriose dalyvavo visi namų gyventojai ir artimieji.

Reikia tikėtis, kad ir savo stoną pakeitęs, p. Maruškevičius toliau bus veiklus ir aktyvus lietuvių kultūrinės veiklos narys. Gražiausios ateities.

KRIKŠTYNOS

Bradfordo lietuvių šeimos auga. Ne tik pasitaiko jungtuvių, bet ir krikštynų.

Lapkričio 15 d. po lietuvių pamaldų kapelinas pakrikštijo Stasio ir Bronislavos Kuliavų antrą sūnelį Liudą Joną, kuris gimė rugsėjo 23 d. Krikšto tėvai buvo: Teofilius ir Danutė Burokai.

Tą pačią dieną buvo pakrikštyta Edvardo ir Marijos Cirpus duktė Marija Erika, gimusi rugsėjo 2 d. Clekeatone.

Š. m. lapkričio mėn. 22 d. 3 val. po p., St. Patrick's parapijos salėje, šaukiamas DBLS Bradfordo skyriaus visuotinis narių susirinkimas. Bus renkama nauja valdyba, atstovo pranešimas iš metinio suvažiavimo Londone ir kiti aktualūs klausimai apsvarstyti.

Kviečiame gausiai atsilankyti visą Bradfordo lietuvių visuomenę. Nariams dalyvavimas būtinas.

Skyriaus Valdyba.

Mielą bendradarbį

JUOZĄ MARUŠKEVIČIŲ

ir Miss EDITH FURST,

sukūrusius darnų šeimos židinį, sveikina ir linki laimės

Bradfordo Vaidybos Studija
ATŽALYNAS

KETTERINGAS

DBLS Ketteringo skyriaus narių metinis susirinkimas įvyko lapkričio 15 d. Platų pranešimą apie VII-jo atstovų suvažiavimo eigą ir nutarimus padarė skyriaus atstovas — A. Pužauskas. Po pranešimų, kuriuos atliko valdybos vardu K. Klegeris ir revizijos komisijos — J. Žičkus, buvo išrinkta nauja skyriaus vadovybė. Valdybon išrinkti P. Klegerienė, K. Klegeris ir V. Stundys. Kandidatai: J. Žičkus, F. Nagienė. Rev. K-jon — A. Pužauskas, Bakaitis ir Kaupys. Kandidatai — P. Štaras ir Z. Šėmienė.

Diskusijose buvo apsvarstyta Kalėdų eglutės, Vasario 16 d. minėjimo ir šalpos klausimai. Susirinkimas nutarė tuoj pat padaryti rinkliavą DBLS veiklos sustiprinimo vajui. Surinkta 13 svarų. Naujoji valdyba įpareigota šio vajaus reikalu aplankyti tuos, kurie negalėjo dalyvauti susirinkime. Nutarta du svarus skirti tam pačiam tikslui iš skyriaus sutaupų.

K. Klegeris, baigdamas susirinkimą, atsisveikino su V. O. Bendoraičių šeima, kuri po kelių dienų išvyksta į JAV.

LOWTONAS

KAI YRA GERA VALIA...

Lowtono DBLS Skyriaus Valdyba, nelaukdama ilgų raginimų, savo iniciatyva prisiuntė iš turimos kasos 2 sv. 15 šil. EUROPOS LIETUVIO reikalams, pasilikdama 1 sv. ir 3 šil. kasoje. Be to, veiklusis skyriaus narys D. S. dešimties asmenų tarpe padarė loteriją. Išplatindamas 31 biletą. Premiją — 11 šil. laimėjo vienas iš dešimtuko, o loterijos pelną 1 svarą prisiuntė tam pačiam reikalui į Londoną. Nors Lowtono skyrius ir neskaitlingas, bet ir jame atsirado net trys nauji EUROPOS LIETUVIO skaitytojai: D. Norkus, A. Gramauskas ir Vyt. Jakubaitis, užsisakę savaitraštį. Tokiu būdu šis neskaitlingas skyrius prisiuntė laikraščiui 6 sv. ir 10 šil. Ačiū lowtoniečiams, o ypač veikliajam skyriaus sekretoriui.

VOKIETIJA

DIEPHOLZAS

SKAUTYBĖS ŠUKAKTIS

Vokietijos lietuviai skautai iškilmingai atšventė Vasario 16 Gimnazijoje, Diepholzė, Lietuvos Skautybės sukaktį.

Iškilmes pradėta sekmadienį, lapkričio 8 d., Trispalvės pakėlimu. 15 val. sušaukta sukaktuvinė sueiga, kurią atidarė naujas „Aušros" tuntininkas mokyt. Gailius. PLSS Vokietijos Krašto vadeiva A. Venclauskas pasakė skautiškąjį žodį, o gimnazijos direktorius A. Giedraitis, ragino skautus ir kasdieniniame gyvenime elgtis skautiškai. Vyr. mokyt. A. Antanaitis įdomiai papasakojo asmeniško gyvenimo nuotrupas iš susitikimų ar bendradarbiavimo su žymiais lietuvių skautais, iškeldamas pulk. vyr. sktn. Šarausko asmenybę.

Vakare, prie skautų laužo susirinko visos Diepholzo stovyklos gyventojai, kur laužavedžiai Polkys, Brakauskas ir Dikšaitis skautišku humoru pakėlė visiems nuotaiką ir suteikė tyro džiaugsmo.

Įvairi programa užsitęsė porą valandų. Laužą užbaigė atitinkamu žodžiu PLSS Vokietijos Krašto Dvasios vadas, kviesdamas visus jieškoti gyvenime gražaus džiaugsmo ir kitus tuo džiaugsmu skaidrinti.

K. V. Š.

SEEDORFAS

Šioje kolonijoje lietuvių neperdaugiausia. Gyvenimas čia labai monotoniškas ir pilkas. Beveik visi bedarbiai. Gyvena iš pašalpų. Laimingi, kai sulaukia šviesesnio svečio iš centrinių lietuviškų organizacijų, kuris juos užjaučia supranta. Nežiūrint didelio vargo ir skurdo, veikia lietuviška vargo mokykla. Mokyklai vadovauja Beinarauskienė. Katalikus religinia aptarnauja kun. P. Gircius, evangelikus — kun. Keleris.

Lapkričio 5 d. stovyklą aplankė kun. Šarka ir atlaikė lietuviams pamaldas, o kun. P. Gircius išdalino Amerikos Vyskupų dovanotas maldaknyges ir rožančius. Kun. Gircius dažniau lankys šią stovyklą.

ROTENBURGAS / Hann.

P. Šilinskas — žemaitis, savanoris — kūrėjas, išsinuomavo keliolikos hektarų ūkį ir pavyzdingai tvarkosi, padedant žmonai ir dviem sūnums. Jaunesnysis sūnus — Valentinas, augšto ūgio, tvirto atletiško sudėjimo jaunuolis, lanko vietos technikos mokyklą, o laisvu laiku sportuoja. Visoje Rotenburgo apskrityje jis žinomas, kaip geras atletas. Jis dalyvauja įvairiose sportininkų rungtynėse ir yra gavęs įvairių dovanų ir atžymėjimų už laimėjimus. Visį Šilinskų šeimoje yra susipratę lietuviai. Neseniai Šilinskai priglaudė tautietį A. Povilaitį, grįžusį iš ligoninės.

UŽSISAKĖ „EUROPOS LIETUVIO"

Per kun. V. Šarką naujai užsisakė „E. Lietuvį": Pijus Bajoraitis, gyv. Hamburge, Sesuo Petrė, Delmenhorste ir Ewaldas Lipkė, Tokendorfe.

Visoje Šiaurės Vokietijoje vargo ir skurdo prislėgti lietuviai džiaugiasi gavę per BALF'ą iš Amerikos ir Kanados lietuvių paramą — sviesto ir cukraus. Savo geradarius prisimena geru žodžiu ir nuoširdžia malda.

PINNEBERGE neliko nė vieno lietuvio studento. Antanas Petkauskas, studijavęs Kiel'io universitete, emigravo į Kanadą.

Pranas Jurkus — studijavęs Hamburge teisę, persikėlė tęsti mokslą Bonn'os universitetan. Alfa Grinkevičius — studijavęs Hamburge filologiją, nutarė grįžti prie medicinos mokslų. Jis jau trečiame medicinos semestre. Turi nemaža finansinių sunkumų, nes, būdamas ligonis (Tbc), negalėjo užsidirbti, o dabar dar negauna jokios stipendijos ar šiaip finansinės paramos. Semestras kainuoja aie 200 DM. Kas norėtų jam pagelbėti, — temaloni aukas siųsti: Alfa Grinkevičius, (24a) Hamburg 6, Studentenheim, Sternschanze, Germany.

Ieva Stiklioriūtė — Banevičienė vėl atsidūrė ligoninėje. Nors jos savijauta nebloga, aplinka galėtų būti geresnė. Sveikata pamažu stiprėja. Ji pati yra laiminga, kad artimieji jos nepamiršta. Jos adresas: Ieva Banevičius (24) Moelen, Sanatorium.

RENDSBURG

Julija Grabauskytė, gimusi 1884. XII. 10 d., Eržvilke, mirė 1953. X. 27 d. Schirnau b. Buensdorf, palaidota 1953. X. 29 d, Buensdorf, Vokietijoje.

Norintieji gauti daugiau žinių apie mirusiąją, tesikreipia: Dr. L. Stelmokas (24) Rendsburg, Wrangel Kaserne.

SPAKENBERG-GEESTHACHT

Čia yra gražiausios ir tvarkingiausios lietuviškos kapinės visoje Vokietijoje. Už tai priklauso pagarba ir nuoširdi visų lietuvių padėka vietos lietuvių komitetui, kuris laiko sau šventa pareiga uoliai rūpintis mirusiųjų kapais. Kiekvienas lietuvio kapas turi paminklinį kryžių ar lentą su aiškiu, gražiu lietuvišku užrašu.

Šiais metais per Vėlines pamaldas čia atlaikė kun. V. Šarka. Visi prisiminė savo mirusius ir žuvusius Lietuvoje, Tolimuose Rytuose ir šiaip plačiajam Pasaulyje savo tėvus, brolius, seseris, vaikus, vyrus, žmonas, dvasiškius, tautos darbuotojus, savanorius — kūrėjus, karius — partizanus ir kitus, daugelio jau pamirštus, bet reikalingus mūsų maldos.

LIETUVIŠKOS MALDAKNYGĖS.

Prieš du mėnesius pasirodė Vokietijoje nauja laida lietuviškos Kan. Dr. F. Bartkaus „Būk mums malonus" maldaknygės laida. Ją išleido Kun. Kan. Dr. J. Končius, Amerikos Vyskupų pinigais. Šios maldaknygės ir nauji gražūs rožančiai įvairiose lietuviškose kolonijose bei stovyklose dalijamos. Visi gavėjai Amerikos Katalikų Ganytojams už šias brangias ir gražias dovanas yra nepaprastai dėkingi.

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

Radau laikraštyje, kad kiekvienas narys aukotų po svarą mūsų laikraščiui išlaikyti. Tikiu kad kiekvienas narys atliks šią pareigą. Linkėdamas geros sekmės, pridedu savo ir savo žmonos vardu du svarus.

Reiškiu pagarbą

T. ir T. Bakaičiai, Ketteringas.

Siunčiu 3 svarus ir 10 šil. nario mokesčiui ir už 1954 m. už laikraštį ir kalendorių. Kadangi skundžiatės, kad labai sunkiai išlaikyti laikraštį, aš nenoriu, kad jis kurią nors gražią dieną kapituliuotų. Todėl sutinku vieną EL prenumeratą užsakyti kam nors, bet neturiu tinkamo adreso, kuris neįveiktų pats užsisakyti. Todėl prašau duokite man adresą lietuvio, gyvenančio Anglijoje ar Vokietijoje, kuriam mano vardu pašau siųsti laikraštį ir už tai aš prisiųsiu 2 svarus.

K. Srebalius, Launceston, Cornwall.

NAUJAS SKAITYTOJAS IŠ INDIJOS RAŠO

Didžiai Gerb. „E.L." Redaktoriau,

Šiandien gavau jūsų man pasiųstus du egzmplr. „E. L.", už kuriuos širdingai dėkoju. Man bus labai malonu skaityti jūsų laikraštį ir sužinoti, kas dedasi lietuviškame pasaulyje Europoje.

Man gaila, kad negaliu jums surinkti bent 50 prenumeratorių, nes esu vienas šiame Indijos krašte.

Linkiu jums geriausio pasisekimo jūsų taip kilniame darbe — lietuviškumo ugdyme mūsų brolių ir sesių tarpe.

Prašau prisiminti ir mane, pasken dusį Indijos girių žalumynė. Ir, jei gaunate kokių senų laikraščių, magazinų, paveikslėlių ar kitokių menkniekių, mano indijonams bus įdomu pasižiūrėti...

Linkiu dar kartą pasisekimo ir jus paremsiu bent savo malda.

Kun. Jonas Svirnelis,
Catholic Church, North Lakhimpur, Assam — India.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Pasaulio Lietuvių Karių Žurnalas KARYS Nr. 10. Redaguoja: D. Penikas, Br. Aušrotas, Z. Raulinaitis ir Sim. Urbonas. Leidžiamas Kario leidyklos, Brooklyne.

* * *

SANTARVĖ Nr. 6. 1953 m. lapkritis - gruodis. Rezistencinis visuomeninių ir kultūros reikalų žurnalas. Redaguoja F. Neveravičius. Leidžia Lietuvių Rezistencinės Santarvės Informacijos Biuras. Spausdina NIDA, Londone.

DBLS ATSTOVO PAREISKIMAS

SEPTINTO DBLS METINIO ATSTOVŲ SUVAŽIAVIMO PIRMININKUI

p. VILČINSKUI

Gerbiamasis Pirmininke,

Įvykusiame suvažiavime vyko labai gyvos ir išsamios diskusijos dėl DBLS santykių su „Lietuvių Namų" B-ve. Visi atstovai diskusijų išvadoje sutiko su nuomone, kad DBLS santykiai su „Liet. Namų" B-ve turi būti taip sutvarkyti, kad S-gos interesai būtų apsaugoti. Tai pasiekti galima tik tuo atveju, jei „Lietuvių Namų" B-vės kontrolę perims DB LS tiesioginėn žinion. Tas pagrįsta moraliniu atžvilgiu, nes aukotojai pinigus skyrė ne pasipelnymo tikslui, bet padėti S-gai ir teisiniu — DBLS savo valią gali vykdyti per patikėtinius.

Šių diskusijų išvadoje aš, kaip Bradfordo Skyriaus atstovas, raštu Tamstai įteikdamas pasiūliau suvažiavimui priimti sekančio turinio nutarimą:

1. Perregistruoti visas LN B-vės akcijas ir nustatyti žuvusių akcijų skaičių.

2. Žuvusių akcijų sąskaiton išrašyti akcijas DBLS vardu, parinkus tinkamiausią išrašymo būdą pagal veikiančius įstatymus.

3. Už visus aukų pavidale surinktus pinigus turi būti išrašytos DB LS vardu akcijos.

4. Surinkti skyrių bylose mėtomas akcijas ir jas perrašyti DBLS vardu.

Šį pasiūlymą man ir Tamstai viešai perskaičius, nė vienas atstovas nepasisakė prieš, išskyrus 2p., kuriame sutikau su padaryta pataisa ryšium su numatytu DBLS patikėtinių išrinkimu. Šis pasiūlymas buvo tiek visiems atstovams aiškus, kad Tamsta neradote reikalo jį patiekti balsavimui ir jis, kaip aš supratau, buvo priimtas ir įrašytas suvažiavimo protokole.

Todėl teisingai Tarybos Pirmininkas p. Varkala, darydamas savo pranešimą, pareiškė: „Turint galvoje suvažiavimo nutarimą perimti Lietuvių Namų B-vės kontrolę DBLS tiesioginėn žinion..." (EL. Nr. 44). Tačiau labai nustebau perskaitęs DBLS Pirmininko patikslinimą (EL. Nr. 45), kad šiuo atveju *„jokio nutraimo* (mano pabr. J. J.) suvažiavimas nepadarė..." Vadinasi, pagal DBLS Pirmininko tvirtinimą, mano raštu įteiktas augščiau minėtas pasiūlymas suvažiavimo protokole yra neužrašytas arba užrašytas kaip ne priimtas. Jei taip, tai aš, kaip Bradfordo Skyriaus atstovas, griežtai protestuoju, nuo savo pasiūlymo neatsisakiau ir neatsisakau ir skaitau, kad jis suvažiavime vienbalsiai yra priimtas. Jei kyla dėl šio nutarimo kokių neaiškumų, tai siūlau Jums, kaip buvusiam suvažiavimo pirmininkui, pravesti raštu papildomą atstovų balsavimą šiuo reikalu.

Malonėkite, Pone Pirmininke, šį reikalą viešai paaiškinti, patiekiant suvažiavimo protokolo atitinkamą išrašą, nes šiuo klausimu esu užinteresuotas ne tik aš kaip skyriaus atstovas, bet ir, tur būt, kitį dalyvavę suvažiavime atstovai, kurie yra įpareigoti savo skyriuose painformuoti apie suvažiavimo nutarimus.

Reiškiu gilią pagarbą

J. Juška

Bradfordo Skyriaus Atstovas.

* * *

PAAIŠKINIMAS

Bradfordo Skyriaus atstovo pasiūlytoji rezoliucija, niekam prieš ją iš esmės nepasisakius, buvo perduota Rezoliucijų Komisijai, kuri turėjo jos tekstą priderinti prie to paties suvažiavimo priimto nutarimo dėl DBLS patikėtinių. Rezoliucijų Komisija jai pavesto darbo nesuskubo atlikti iki suvažiavimo pabaigos, todėl rezoliucija galutinoj formoj suvažiavimo nebuvo priimta.

Manyčiau, kad papildomą balsavimą pravesti raštu nebūtų tikslu. Kaip iš Tarybos Pirmininko pranešimo aiškėja, reikalas jau buvo apsvarstytas Taryboje ir jam pritarė suvažiavimas. Suvažiavime niekas prieš tai nepasisakė. Todėl reikia tikėtis, kad Centro Valdyba skaitys, kad rezoliucijoje siūlytos priemonės yra vykdytinos.

J. Vilčinskas
Septintojo Suvažiavimo Pirmininkas.

(atkelta iš psl. 4)

lantų, Širvintų, Simno, Vilniaus, Šilalės, Varnių, Nemenčinės, Molėtų ir eilės kitų rajonų kolūkių. Daugelyje kol. ūkių blogai išvystyta pašarų bazė, maža gaminama gero šieno, siloso, šakniavaisių, ir bulvių, blogai išnaudojami natūraliųjų pievų ir ganyklų plotai".

Jei okup. Lietuvos komunistų partijos centro komitetas turėtų dar progos po 20 metų susirinkti plenumo, jis turėtų, kaip ir Chruščovas, konstatuoti tokią pat, jei dar ne blogesnę sovietinės Lietuvos žemės ūkio padėtį. Tačiau, pavergtos Lietuvos žmonių džiaugsmui, dabartinė pasaulio politinė padėtis duoda rimto pagrindo manyti, kad komunistų rabinai nuo tos nemalonos pareigos bus išvaduoti.

„KALTININKAI JAU SURASTI"

Ankstyvesniuose E numeriuose buvo rašyta apie maskvinės „Pravdos" užsipuolimą, kad Kaune „žydi spekuliacija". „Tiesa" Nr. 231 (53. 9. 30) skelbia, kad „kaltininkai jau surasti ir nubausti". „Respublikos prokuroras Bacharovas" pranešė, kad „Kauno m. milicijos ir prokuratūros organai tikrai silpnai kovojo prieš spekuliaciją. Respublikinė prokuratūra iškėlė spekuliantei Labutytei baudž. bylą. Taip pat patraukti atsakomybėn spekuliantai Astraus kienė, Kleinas, Rinkevičius, Sokolovas ir kt. Kauno m. prok. pavad. drg. Sachovui ir Kauno m. Stalino rajono prokuratūros tardytojui drg. Ptėrauskui pareikšti papeikimai..."

Kur eina Lietuvs audiniai ir kt. gėrybės, visai aiškiai pasako „T" Nr. 233 (53. 10. 2). Joje rašoma, kad Klaipėdos „Gulbės" fabriko gaminius „gauna mūsų šalies sostinė Maskva, Leningradas, Kijevas, Odesa. Didelę siuntą audinių nuo Baltijos jūros pakrančių gavo ant Ramiojo vandenyno kranto stovinčio Nachodkos miesto gyventojai..." Tai, iš kitos pusės, tik parodo, koks skurdus gyvenimas yra Sov. Sąjungoj, jei net jau iš tiek apgrobtos Lietuvos gaminiai, nepaisant tokių milžiniškų nuotolių, siunčiami prie Vladivostoko. Okup. Lietuvoje 1953 m. antrojoj pusėj „taupumo sumetimais" panaikintas paskirstymas į sritis. Faktiškai kraštas vis daugiau sovietinamas ir priderinamas prie sovietiškosios santvarkos. Į kraštą vis daugiau plūsta maskolių. Vilniaus radijo (10. 29) žiniomis, Lietuvos įžemio lobius tyrinėjo tokie „lietuviai" mokslininkai: inž. Skobokovas, Vinogradovas, Gimonšteinas ir kt., kurie surado šiek tiek mergelio, statyboms tinkamo molio etc. Štai vėl kokie „lietuviai" žvejoja Atlante Klaipėdos žvejybos laivyno vardu: kap. Gračiovas, Zolodinovas, Vasintovas, Beicovas, Jagorovas etc. Jonavos baldų fabrikas ir toliau giriasi gaminąs baldus Maskvos univermagams. Apskritai, gėrybių į Rytus siuntimas nuolat gausėja. Būdinga, jog net ir bolševikai studentai pageidauja iš LTSR Grožinės Literatūros Leidyklos vyr. redaktoriaus Tornau, kad leidykla leistų „daugiau lietuvių klasinių rinktinių raštų".

JIE MANES NEPRIEME STOVYKLON...

(Wolverhamptone apsilankius)

Sužinojęs iš spaudos, kad Wolverhampton'o fabrikuose ir kasyklose sustos darbas — nuvykau ten pasidairyti ir patirti ar tai neturi šio to bendro su komunistinių profsąjungų organizuojamu plataus masto streiku. Pasirodo, kad nieko baisaus. Atrodo, kad darbas minimose įmonėse nesustos, bet ten vyrauja įsitikinimas, kad lietuviai lapkričio 28 d. po pietų nebedirbs, o rinksis į ruošiamą kariuomenės minėjimą, po kurio seksianti linksmoji dalis. Smulkmenų sužinoti nepavyko, nes garsusis pirmininkas Žukauskas pasakė tik tiek: Atvažiuok, — tai pats pamatysi! O dabar einam į mūsų susirinkimą!

Ir taip iš dalies jėgos, iš dalies smalsumo vedamas, atsidūriau „George" viešbutyje, kur wolverhamptoniečiai renkasi apie 10 kartų per metus rimties ir nerimties darbams... Man, girdėjusiam Žukauską karingai šūkaujant ir įsakinėjant per visuotinius suvažiavimus Londone, kniedėjo pamatyti, kaip jis tvarkosi su savo pavaldiniais. Pasirodo, kad namie jis elgiasi kaip naminis: informuoja apie DBLS finansinę padėtį ir kitus, organizacinius reikalus, jis kalba čia taikingai, ramiai, aiškiai ir įtikinančiai. Matyt, jo pavaldiniai yra drausmingesni ir tvarkingesni už suvažiavimo atstovus! Sąjungos parėmimo vajui niekas neprieštaravo ir susidarė įspūdis, kad 35 svarai pasieks Centrą dar gruodžio pradžioj. Atseit, tiek narių, — tiek ir svarų! O, kad ir kituose skyriuose reikalai panašiai klestėtų! Tada ir mūsų pirmininkiausias Bajorinas neatrodytų kaip kacetninkas ir „Europos Lietuvis" būtų tikras europietis!

Taip šis susirinkimas ir būtų baigęsis tvarkingai, darbingai ir taikingai, jei... pirm. Žukauskas nebūtų padaręs neapgalvoto žygio, pakviesdamas mane tarti „žodį". To „žodžio" man neteko baigti, nes, man kalbant apie mūsų organizuotumo (kuris tekaštuoja apie puskronį į mėnesį!) reikšmę mums patiems ir mūsų kenčiančiai Tėvynei, — vienas narsus tautietis sušuko: — Su šilingu Tėvynės neatvaduosi!'... Čia prasidėjo linksmos diskusijos. Narsusis (nes buvo paėmęs dėl drąsos), tautietis bandė užtraukti jau seniai giedamą daugelio mūsų buvusių karių giesmelę: — Jie mūsų nepriėmė į stovyklą Vokietijoje"... Man paklausus, kur taip buvo — jis nurodė (jo nelaimei!) Oldenburgą, kuriame esu pats gyvenęs ir smulkiai žinau tenykščius įvykius. Tiesa, toj stovykloj nemažai mūsų buvusių karių nukentėjo. *Jie buvo priimti* į stovyklą ir ne tik lietuviškoji stovyklos vadovybė, bet ir visi tautiečiai stengėsi jiems padėti kuo kas galėjo. Deja, stovykloj turėjo savo raštinę UNRA tarnautojas, smarkiai subolševikėjęs čekas JURANEK, kuris ir užsiundė karinę policiją su šarvuočiais ant anų vyrukų. Daugelį jų pagavo ir išvežė atgal į belaisvių stovyklą. Kitą rytą stovyklos vadovybė ir visi gyventojai pergyveno laidotuvių nuotaiką. To maža: tą pačią dieną stovyklos vadovybė buvo iškviesta į Karinės valdžios būstinę ir jai buvo grąsinama karo teismu, jei nors vienas buvęs karys bus priimtas į stovyklą... Bet ir po to lietuviškoji vadovybė padėjo pasiekti laisvę keletai dešimčių mūsų buvusių karių belaisvių. Kaip tas buvo daroma — viešai neskelbiama.

Dar vienas tautietis bandė įrodyti, kad lietuviškoji stovyklos vadovybė nepriėmė mūsų buv. karių į Liubecko stovyklą. Bet kito tautiečio teigimu toj pačioj stovykloj, neskaitant jo paties, knibždėte knibždėjo buvusių mūsų karo belaisvių. Ir surask, Tu žmogau, teisybę!

Sutinku, kad kur nors galėjo būti neleistinų lietuvių pasielgimų ne tik su buvusiais kariais, bet ir su civiliais, turinčiais krūvas vaikų. Aš pats labai nukentėjau nuo Goetingene buvusios lietuviškos vadovybės, kurios priekyje buvo Vilniaus Universiteto profesorius! Jis manęs irgi nepriėmė.

Noriu tik vieno paklausti: ką turi bendra buv. stovyklų vadovybės su DBLS? Atsakymas: — nieko bendra. Tą suprato ir mano „priešas", (kuris pirm. Žukausko teigimu, yra jautrus ir duosnus lietuviškam reikalui ir yra puikus vyras!), kuris vėliau priėjęs pareiškė: „Nekreipk dėmesio, ką aš sakau: juk jei niekas kvailai nepakalbės, tai nebus ir juoko! Ir... įsiūlė dvigubą „Scoch Whisky", kurią, su davėjo leidimu, perdaviau Žukauskui. (Žinoma, dideliam jo pasitenkinimui!...) Mudu išsiskyrėm, mano pasitenkinimui, kaip dideli draugai. Dar didesnis džiaugsmas ir pasitenkinimas būtų, jei kitą kartą užklydęs Wolverhamptoną, savo „priešą" ir panašių į jį matyčiau DBLS eilėse.

K. Tautonis

GĖRAS PATARIMAS — PINIGAS!

Suprantama, kad Kalėdoms artėjant ne vienas suka galvą, ką padovanoti savo artimiausiam - artimiausiai! Viena geriausių dovanų — LIETUVIŠKOS PLOKŠTELĖS, lietuviškos knygos, lietuviški laikraščiai, lietuviški žurnalai. Tas dovanas parūpins Jums Dainora Daunoraitė, jei parašysite: 49, Thornton Ave., London, W. 4.

NUSKENDE LOBIAI

Meilė ir pinigai tai du dalykai, dėl kurių dažniausiai atsisveikinama su proteliu.

Apie meilę šį kartą nekalbėsime. Ji perdaug kasdieniška.

Apie pinigus taip pat ne labai madoje dabar kalbėti, kai mokesčių inspektorius už kiekvieną tavo uždirbtą peną vis kėlia kontribuciją, kai jo nepermaldaujama kietybė jau tiek įgriso, kad žmonės net mirdami prakeikia ir savo testamente tą prakeimą įrašo(Brightono testamentas).

Nekalbėčiau apie pinigus, jei ne dvi mažos žinutės, kurių daugelis skaitytojų, susirūpinę savo kasdieniškais reikalais, gal ir nepastebėjo. Jei tos žinutės būtų pasirodžiusios Valterio išgarbintuose komikuose, nebūčiau nei susidomėjęs. Sakyčiau, kad tai viena iš tų Giedriaus pasakų apie užburtą dvarą, užkeiktus pinigus.

Žinia, tačiau, buvo rimtame laikraštyje, parašyta tokiu tonu, kuris nekelia juoko.

„Vėl rengiamos ekspedicijos į Cocos salą paslaptingų lobių ieškoti. Viena ekspedicija ruošiama Anglijoje, kita Amerikoje-Kalifornijoje..."

Nežinau iš kur atsirado tie lobiai negyvenamoje Cocos saloje, esančioje 550 mylių į vakarus nuo Panamos, priklausančiai Costa Rikai. Sala yra negyvenama ir turi vos 13 kvadratinių mylių ploto. Negaliu pasakyti, ar tikri yra specialistų apskaičiavimai, pagal kuriuos tie lobiai esą 60.000.000 dolerių vertės. Tačiau galiu papasakoti, kaip atsirado pasakos apie tuos lobius.

1821 metais, netoli Cocos salos paskendo laivas Mary Dear. Jo įgula — laivo kapitonas anglas Thompson ir jo vienintelis jūrininkas išsigelbėjo, išplaukdami į Cocos salą. Kai vėliau iš ten buvo pargabenti į Perų, jie turėjo daug ką papasakoti apie savo pergyvenimus. Ypatingai, jei karčiamoje jiems kas nupirkdavo vyno. Jūrininkas netrukus mirė. Likęs kapitonas tęsė savo istoriją toliau. Nereikia užmiršti, kad nuskendusių laivų kapitonai, kaip ir medžiotojai, yra geri pasakoriai. Tik medžiotojo teisybę dažnai galima patikrinti pas artimiausią mėsininką, kai jūrininko — yra gerokai sunkiau.

Kaip ten bebūtų, Thompson pasakojo, kad bejieškodami saloje maisto, jie užtikę urvą, kuris buvo prikimštas aukso ir sidabro. Ten buvę brangių akmenų karolių, auksinių taurių, aukso lydynių ir... gryno auksoso naturalaus ūgio Marijos statula.

Geriems prieteliams kapt. Thompson pasiūlydavo ir gerokai padėvėtą žemėlapį, kuriame buvo pažymėta tariamų lobių vieta. Už žemėlapį jis paimdavo atitinkamą sumą ir dar išsiderėdavo žymią dalį lobio...

Thompsonas, tačiau, nė kartą nevyko lobių jieškoti pats...

Nežiūrint to fakto, kad dabar galima užtikti jau kelis šimtus tokių žemėlapių, kurie visi yra labai autentiški, žmonės vis nesiliauja jieškoję lobių. Per praėjusį šimtmetį buvo suruošta nemažiau šimto tokių ekspedicijų. Vien James A. Forbes, kalifornietis, kuris sako, kad jo proseneliis buvo sudužusio laivo jūrininku, surengė šešias, bet nerado nė surūdijusio skatiko.

Ekspedicijų būta visokių: didelių ir mažų. Taip 1904 metais iš Anglijos buvo nuvykęs grafas Fitzwilliam turtingiausias ano meto Anglijos didikas su šimtu žmonių, apvertė salą augštyn kojomis, bet grįžo sausas. 1925 metais buvo nuvykęs garsusis automobilių ir greitlaivių vairuotojas Sir Malkolm Campbel ir taip pat nieko nerado.

Kiečiausias buvo vokietis August Giesler, gyvenęs saloje nuo 1891 iki 1908 metų, bet grįžo nė kiek nepraturtėjęs.

Dieve padėk naujoms ekspedicijoms. Bet, man atrodo, kad Cocos saloje yra lygiai tiek pat turtų, kiek teisybės pasakoje „Eglė žalčių karalienė..."

Al. Donis.

ŽYDAI VOKIETIJOJE

Iš „trečajame reiche" gyvenusių 650.000 žydų šiandien Vokietijoje beliko apie 35.000, iš kurių apie 25.000 yra organizuoti žydų bendruomenėse.

Visų didžiausia žydų bendruomenė yra Berlyne, kur gyvena apie 6.000 žydų ir turi savo ligoninę, senelių prieglaudą, moterų ir studentų sąjungas. Žydai nusiskundžia per maža jiems teikiama vokiečių įstaigų pagalba. Vokietija nukentėjusiems žydams moka mėnesines rentas iki 240 DM, nors rentų vidurkis yra apie 120 DM. Iš visų organizacijų žydai gauna dar nuolatinės paramos pragyvenimui.

Bendruomenės sudėtis amžiumi yra labai bloga, nes vyrauja senesnieji. Tam geras pavyzdys yra Hannoverio žydų bendruomenė iš 251 nario. Jų tarpe yra 12 vaikų iki 13 m. amžiaus ir tik du jaunuoliai iki 19 m. Nuo 20 iki 40 m. yra 39, o tarp 40 ir 60 m. 113 ir tarp 60-80 m. 77. Devyni žydai yra daugiau 80 m. amžiaus.

Iš didelio žydų kilmės gydytojų skaičiaus beliko apie 35, iš jų 25 gyvena Berlyne. Juristų yra žymiai daugiau, apie 400, iš kurių dabar valstybės tarnyboje dirba apie 60 teisėjų. Nemaža teisėjų dalis užima augščiausiųjų teismų vietas. Vokietijos parlamento narių tarpe yra 3 žydai. Apie 350 žydų verčiasi prekyba, o žydų studentų yra apie 170.

Žydų religinius reikalus aptarnauja 8 rabinai. Iš įvairių fondų gaunamomis lėšomis atstatomos sinagogos, o kultūrinis žydų pasireiškimas darosi kaskart gyvesnis. Dueseldorfe leidžiamas Vokietijos žydų savaitraštis ir vienas iliustruotas laikraštis turi po 48.000 prenumeratorių ir išsilaiko be subsidijų. Šio laikraščio redaktorius, Karl Marks, daug prisidėjo prie to, kad žydų emigravimas iš Vokietijos sustojo ir iš 380.000 užsiniuose gyvenančių Vokietijos žydų vis didesni skaičiai pradeda grįžti Vokietijon. Bendruomenės vadovybę sudaro Centrinė Taryba su Direktorija.

MUSU MIRUSIEJI

MIRĖ ANTANAS KLIMAS

Spalio 22 d. 2 val. r. staigiai mirė Antanas Klimas. Jis buvo susilaukęs 74 m. amžiaus, Raseinių apsk. Į Australiją buvo atvykęs prieš penkis metus su šeima ir ilgesnį laiką gyveno Vakarų Australijoje, Pertho apylinkėse. Velionis buvo palaidotas spalio 24 d. Luswyche kapinėse.

MIRĖ PETRAS GAMZIUKAS

Atvykęs iš Vokietijos ir išgyvenęs Buffalo mieste 4 metus, širdies liga rugpjūčio 20 d. mirė diplomuotas teisininkas Petras Gamziukas. Velionis, atgavus Vilnių, buvo tenykščio tabako fabriko direktorius, o vokiečių okupacijos metu vertėsi advokato darbu. Paliko žmoną, sūnų ir dukterį.

Rugpjūčio pirmomis dienomis Patersono mieste mirė po ilgos ligos chemikė-vaistininkė Valerija Stapulionytė — Rugienė, atvykusi iš Vokietijos 1949 m. Ji buvo gimusi 1906 m. Joniškėlio val., Biržų apskr. Baigusi Kauno universitetą dirbo vaistininkės darbą Kauno, Ukmergės ir Lazdijų vaistinėse.

AUSTRALIJOJE

JUOZAS ŽUKAUSKAS PASITRAUKĖ IŠ „MŪSŲ PASTOGĖS"

Susidarius nepalankioms darbo ir bendradarbiavimo sąlygoms, ligšiolinis „Mūsų Pastogės" redaktorius Juozas Žukauskas nuo š. m. lapkričio mėn. 11 d. iš pareigų pasitraukė, tikėdamas, kad toksai jo apsisprendimas pasitarnaus teigiamai bendruomeninio laikraščio interesams.

Rašytojas Juozas Žukauskas, prieš 5 metus sunkiomis sąlygomis kartu su Antanu Bauže šį laikraštį įsteigęs ir trejus metus per du kartu jį redagavo.

SUNKIAI SUŽEISTI LIETUVIAI

Prieš kelias savaites važiavę motociklu lietuviai A. Alčiauskas ir J. Urbonas buvo sunkiai sužeisti, kai susidūrė su sunkvežimiu. A. Alčiauskui sulaužyta ranka, praskelta galva ir smarkiai sužeista nugara, o J. Urbonui sulaužyta ranka ir koja. Sužeistieji iš nelaimės vietos buvo nugabenti į ligoninę. Jų sveikata gerėja ir tautiečiai savo apsilankymu suteikia jiems daug paguodos.

APIE EUROPĄ SKAITO VISAS PASAULIS:

„EUROPOS LIETUVIS"

SKAITO VISI GYVENĘ IR GYVENĄ EUROPOJE LIETUVIAI!

DAR ŠIANDIEN UŽSISAKYKITE LIETUVIŲ SAVAITRAŠTĮ

„EUROPOS LIETUVIS"
43, Holland Park,
London, W. 11.

KRAZIU TRAGEDIJA

(atkelta iš psl. 1.)

KRAŽIŲ ĮVYKIŲ PRECEDENTAI

Ilgo rusų siautėjimo metu jau buvo uždaryta ir panaikinta ne viena bažnyčia ir vienuolynas. Kiekvieną tokį neteisėtą veiksmą lietuviai katalikai sutikdavo su stipriu pasipriešinimu. O smarkieji to meto rusinimo ir pravoslavinimo smūgiai teko iškentėti žemaičiams. Dar prie Valančiaus, 1864 m. uždaryta bernardinų vienuolynas ir bažnyčia Tytuvėnuose. Tikintieji gynė, darė žygių, kad nepaimtų. Todėl vyskupas Valančius, duodamas nurodymus savo dijocezijoj tikintiesiems „ką gi turėtų daryti katalikai, jeigu maskoliai imtų bažnyčias", kaip tik nurodo tytuvėniškių elgesį: „Turėtų tai daryti, ką darė atėmus Tytuvėnų bažnyčią — turėtų mėlsti paties galingiausio karaliaus, verkti ir šaukti, kad neimtų. Maskoliams bažnyčias atimant turi susibėgti visos parapijos žmonės, turi pripildyti, apgulti bažnyčią ir neleisti maskolių prie Dievo namų..."

1886 m. uždarytas Raseinių vienuolynas ir bažnyčia. Tais pačiais metais rusai puolė naikinti Kęstaičiuose šv. Roko vienuolyną — senelių kunigų namus ir bažnyčią. Policija suvarė apylikės gyventojus su vežimais ir išvežė senelius kunigus ir juos slaugiusius vienuolius rokitus į Kretingą. Dabar laukė tinkamos progo suždaryti ir bažnyčią. Kęstaičių žmonės labai susirūpino ir pasiryžo neduoti. Ištisą pusantro mėnesio saugojo tikintieji bažnyčią, dieną naktį meldėsi joje, giedojo giesmes, budėjo. Nekartą bažnyčios uždaryti atvykusius policijos pareigūnus moterys nuvaikydavo su nedėguliais. Nieko nelaimėjo ne Kauno guberatoriaus atsiųstas valdininkas. Tada nutarta panaudoti prieš drąsius bažnyčios gynėjus drastiškas priemones — žiaurią jėgą. 1886 m. lapkričio mėn. 19 d. atvyko skaitlingas kazokų būrys ne tik su ginklais, bet ir su pilnais vežimais įvairių įrankių griovimo darbui. Raiti kazokai negailestingai puolė prie bažnyčios susirinkusius tikinčiuosius, kapodami juos kietais bizūnais. Tuojau pasirodė atvykęs gubernatorius. Nepasisekus jam geruoju nutildyti visą laiką giedančius žmones ir išprašyti iš bažnyčios, įsakė kazokams, kad jėga išvarytų. Užvirė atkaklios grumtynės. Kazokai turėjo vieną po kito išplėšti tvirtai susikibusius ir besipriešinančius gynėjus ir išvesti lauk. Kai bažnyčia buvo ištuštinta, gynėjai suimti, o kunigai priversti išnešti Švenčiausiąjį, šventųjų relikvijas ir altorių, tada kazokai paleido į darbą atsivežtuosius įrankius ir bažnyčios bei vienuolyno trobėsius pavertė griuvėsiais.

Ir devynioliktam šimtmečiui ritantis į pabaigą vis dar nesirodė rusų griežto režimo atoslūgį pranašaujančių ženklų. Kursavo gandai, kad valdžia yra pasiryžusi uždaryti visus vienuolynus. 1889 m. šitoks likimas ištinka Žemaičių Kalvarijos domininkonų vienuolyną.

Kun. R. Krasauskas.

(b. d.)

SURADO DRUMMOND'U ZUDIKA

Pereitais metais, rugpjūčio mėn. Pietų Prancūzijoje nužudytas ten atostogoms išvykęs britų žinomas mokslininkas prof. Jack Drummond, jo žmona ir jų 10 metų amžiaus dukrelė. Nežiūrint didelių pastangų, policijai iki šiol nepavykdavo surasti šios baisios žmogžudystės kaltininko. Tik pereitą savaitę prancūzų policijos inspektoriui Sebeille, po 15 mėnesių kruopštaus darbo, pasisekė surasti tikrąjį žmogžudį — 77 metų senį Gaston Dominici, kurio ūkio laukuose vasarojų Drummondai buvo apsistoję nelaimės naktį.

Svarbieji liudininkai senio Dominici nusikaltime buvo jo du sūnūs, nuo pat pirmosios nusikaltimo dienos žinoję kas yra tikrasis nusikaltėlis. Šis baisus tokio amžiaus žmogaus nusikaltimas sukrėtė visą pasaulį.

Po prisipažinimo nusikaltėlis bandė net du kartus nusižudyti, tačiau šitai jam nepavykę.

Spaudos atstovams tardytojas Perries pareiškė, kad praktiškai Dominici byla jau yra baigta ir visa kaltinamoji medžiaga surinkta. Ateinančių metų pavasarį Dominici bus teisiamas, tačiau teisės žinovai mano, kad jis, atsižvelgiant į jo amžių, nebus nuteistas mirties bausme.

Skelbiama, kad skaitlinga Dominici šeima priklauso prancūzų komunistų partijai.

SKELBIMAI

IŠLEIS LIETUVIŲ KALBOS GRAMATIKĄ

DBLS ir Vokietijos Krašto Valdybos knygų leidykla „Bendrija" išleidžia Dr. Alfonso Šešplaukio - Tyruolio, lietuvių kalbos lektoriaus Kolumbijos Universitete New Yorke, paruoštą „Pratiminę lietuvių kalbos gramatiką". Gramatika pritaikinta lituanistinei vargo ir namų mokyklai. Spaudos darbą numatoma baigti dar prieš Kalėdas.

Mokyklos ir asmenys, kurie norėtų tą gramatiką įsigyti, prašomi užsakymus siųsti „Bendrijai", Hegelstr. 6, Hannover-Kleefeld, Germany.

PAJIEŠKOJIMAS

Jieškomas Justinas Kesylis, 34 m. amžiaus, prieš 4 metus ir 6 mėn. atvykęs iš Vokietijos į Angliją. Kurį laiką gyvenęs N. C. B. Hostel Evanton C. Camp, Ross Chire, Scotland.

Žinančius prašau pranešti: R. Urbonas, 2070 Patricia Ave. Apt. 7 Montreal, Que. Canada.

PROGA

Dėl išvykimo į Ameriką skubiai parduodamas namas su baldais. Miesto centre, nuošalioje gatvėje, prie gero susisiekimo. Terminuotas — 24 metai 6 mėn. Kaina 400 svarų. Neturint visos sumos, dalis krediuojama.

A. Marma, 21, Edinborogh Str. Radford, Nottingham.

Europos LIETUVIS
(Buvęs „Britanijos Lietuvis")

THE LITHUANIAN WEEKLY
Leidžia — DBLS Centro Valdyba su Europos Lietuvių Bendruomenėmis, kurias atstovauja: Pr. Zundė — Vokietija, J. Masiulis — Prancūzija, J. Dėdinas — Belgija, A. Paulaitis — Šveicarija, J. Lingis—Švedija, Kun. V. Balčiūnas — Italija, A. Galkus — Olandija, A. Bričkus — Danija ir A. Gliornetas — Austrija.

Red. Br. Daunoras. Redakcijos ir Administracijos adresas: 43, Holland Park, London, W.11 Telf. PARk 9699.
Redakcija raštus taiso ir trumpina savo nuožiūra.
Prenumeratos kaina: metams — 35 šl. 6 mėn. — 20 šl. 3 mėn. — 12 šl.
Užsienyje metams — 6 doleriai.
Skelbimai: spaudos eilutė arba jos vieta — 1 šl.
Adreso pakeitimas — 1 šl. Paskiras numeris — 1 šl.
Spausdina NIDOS spaustuvė, 3, Southern Row, W.10.

Printed by NIDA Press, 3 Southern Row, London, W.10.